

STEROIDNI HORMONI

HORMONI KORE NADBUBREGA

Hormoni se mogu podeliti prema:

- Hemijskom sastavu
- Rastvorljivosti
- Lokalizaciji specifičnih receptora i
- Prirodi signala kojim se unutar ćelije ostvaruje biološki efekat hormona

Hormoni koji učestvuju u regulisanju energetskeg metabolizma:

kateholamini, glukokortikoidi, hormon rasta, hormoni štitaste žlezde, somatostatin

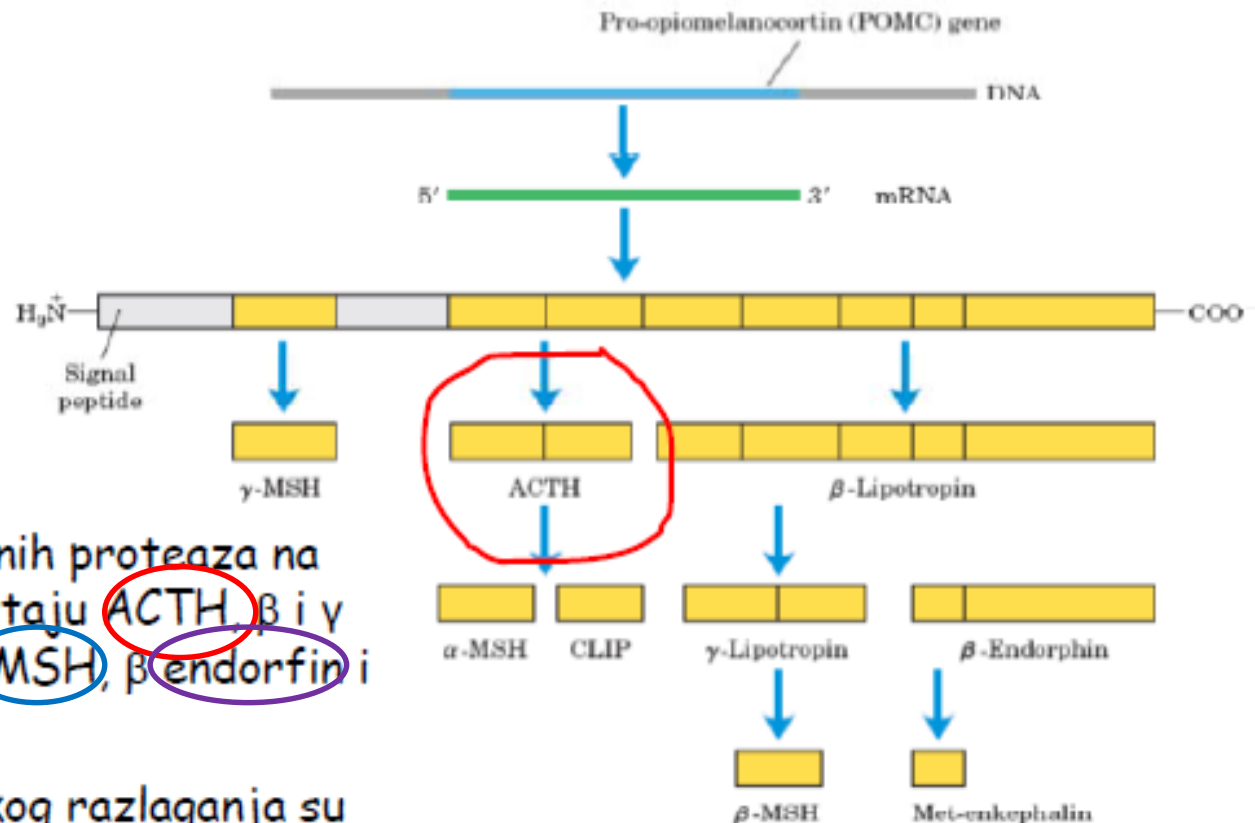
• Direktni stimulus za sintezu steroidnih hormona u kori nadbubrega jeste **ACTH** i smatra se da je direktni stimulus za sintezu steroidnih hormona porast unutarćelijskog cAMP i jona Ca^{++} , i ako u unutarćelijsku signalizaciju može biti uključen i inozitol trifosfat (**IP3**).

• Svi ovi unutarćelijski događaji su pokrenuti aktivacijom receptora za ACTH koji se nalazi u membrani ćelije.

• Odgovor na porast unutarćelijskog cAMP može biti akutan (mobilizacija holesterola kroz unutrašnju mitohondrijalnu membranu) i hroničan (povećana transkripcija gena koji kodiraju enzime uključene u steroidogenezu).

- **ACTH** je jednolančani peptid koji se sastoji od 39 amino kiselina. Reguliše rast i funkciju kore nadbubrežnih žlezda.
- 24 amino kiseline na N-terminalnom kraju su ključne za biološku aktivnost i ova sekvenca je očuvana među vrstama.
- ACTH povećava sintezu i oslobađanje steroidnih hormona nadbubrežne žlezde preko povećanja konverzije holesterola u pregnenolon.
- ACTH se kao i ostali peptidni hormoni vezuje za **receptor na plazma membrani** (mehanizam cAMP).

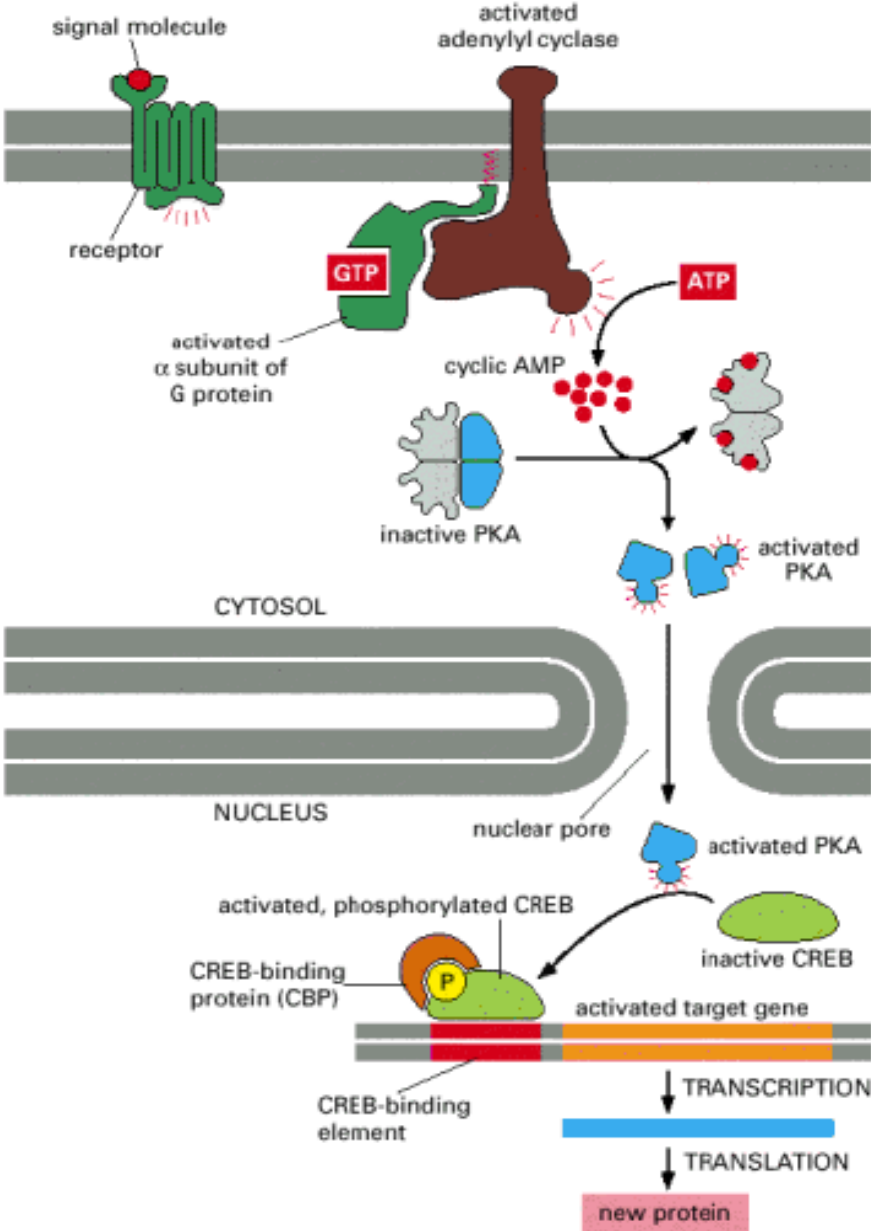
Sinteza ACTH proteolitičkom obradom proopiomelanokortikorskog prekursora

Dejstvom specifičnih proteaza na ovaj prekursor nastaju α i β lipotropin, α , β i γ MSH, β endorfin i Met-enkefalin.

Mesta proteolitičkog razlaganja su parovi baznih amino kiselina Arg-Liz, Liz-Arg ili Liz-Liz

Mehanizam delovanja ACTH

Prvi neophodan korak u sintezi steroidnih hormona jeste transport slobodnog holesterola iz citosola u mitohondrije

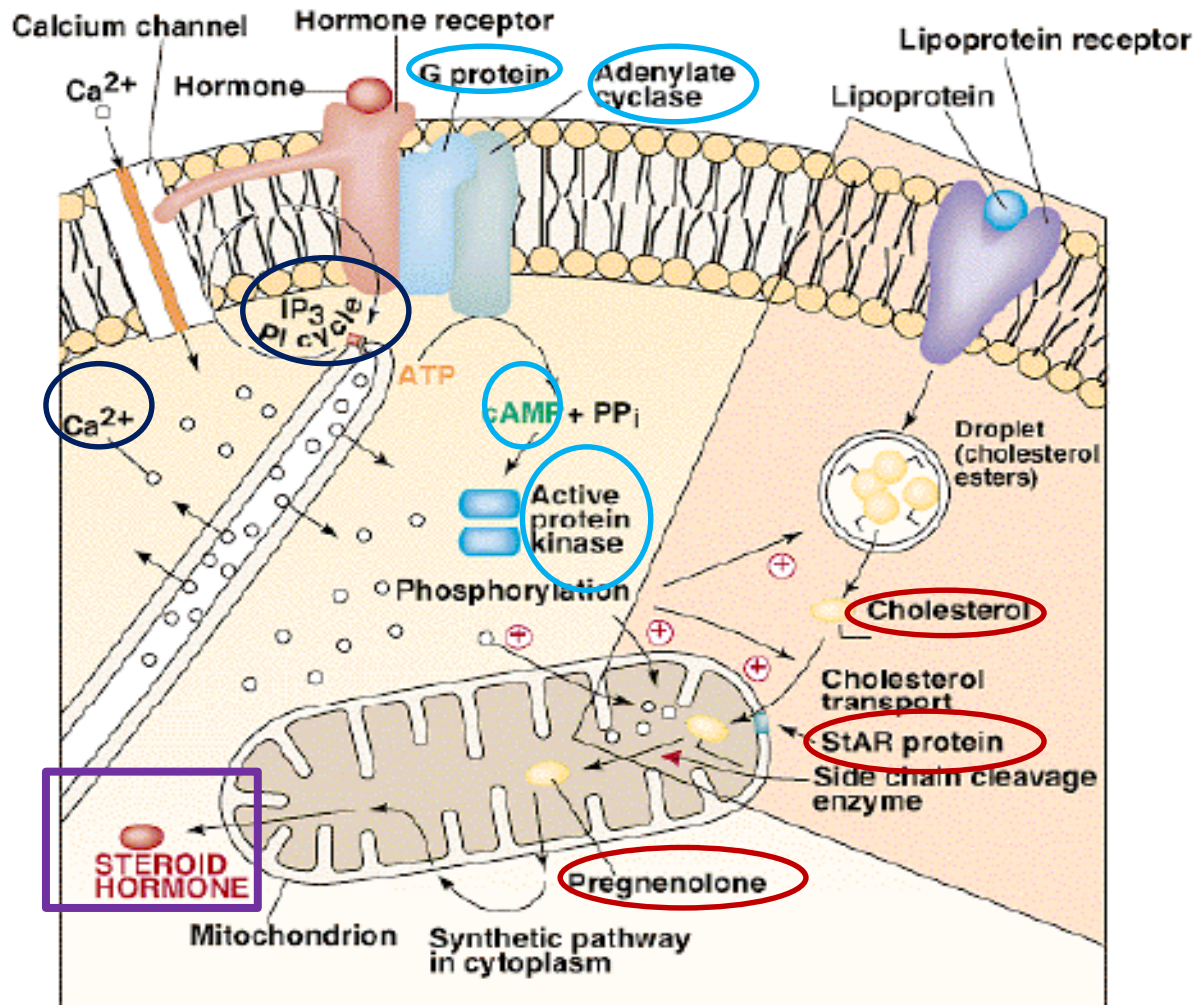
Ovaj transport holesterola kroz unutrašnju mitohondrijalnu membranu je posredovan steroidogenim akutno regulatornim (StAR) proteinom, čija aktivnost zavisi od ACTH. StAR je fosfoprotein molekulske mase od oko 30-kDa i kod ljudi je specifično eksprimiran u testisima i ovarijumima kao mestima steroidogeneze.

Aktivnost ovog proteina kontroliše ACTH te i on učestvuje u akutnoj regulaciji steroidogeneze.

U mitohondrijama dolazi do prevođenja holesterola u pregnenolon a pod dejstvom enzima iz familije citohrom P450, koji seče bočni lanac holesterola - **cytochrom P450 side chain cleavage enzyme (P450scc)**.

Biosinteza glukokortikoida

Najvažniji glukokortikoid je kortizol iako kortikosteron ima izvesnu glukokortikoidnu aktivnost.

Sintetišu se iz holesterola u srednjem sloju (zona fasciculata) kore nadbubrega.

Glukokortikoidi

Mineralokortikoidi

Korteks nadbubrežne žlezde

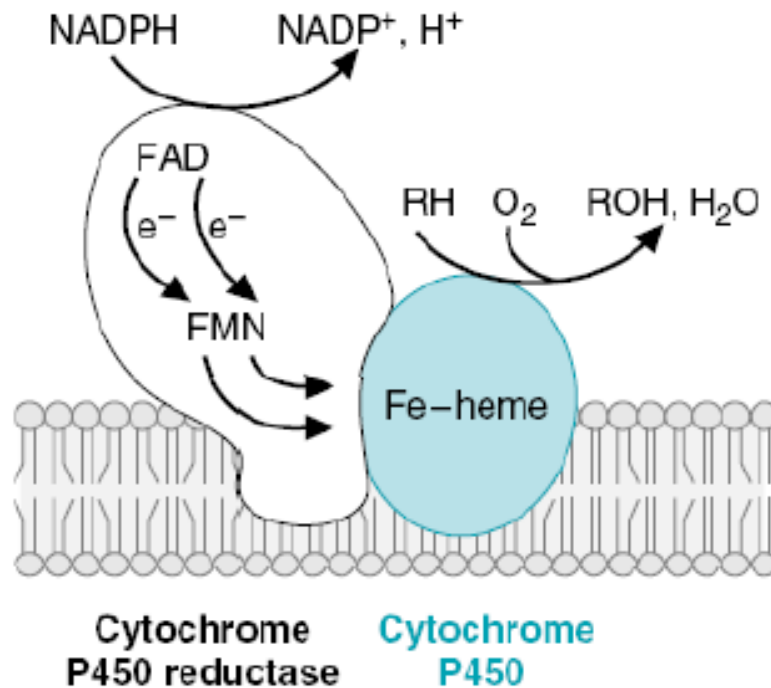
Polni hormoni

Korteks nadbubrežne žlezde
i gonade

Citohrom P450 enzimi - transfer elektrona sa
NADPH kroz elektron transportni lanac do O_2
koji onda oksiduje C atome prstena holesterola

Citohrom P450

O₂ se vezuje za P₄₅₀ Fe-hem u aktivnom centru i aktivira se u reaktivnu formu prihvatanjem elektrona. Elektroni se predaju sa citohrom P₄₅₀ reduktaze, koja sadrži FAD, FMN ili Fe-S centar koji olakšavaju prenos pojedinačnog elektrona sa NADPH na O₂.

Enzimi P450 koji su uključeni u steroidogenezu imaju nešto drugačiju strukturu. Za CYP2E1, RH je etanol (CH₃CH₂OH), a ROH je acetaldehid (CH₃COH).

➤ U korteksu nadbubrega oko 80% holesterola potrebnog za sintezu steroidnih hormona vodi poreklo od LDL lipoproteina (preuzimanje pomoću LDL receptora) a postoje i podaci koji ukazuju na mogućnost korišćenja i holesterola u sastavu HDL lipoproteina. ?!!

➤ Preostalih 20% se sintetise iz acetata *de novo*.

HOLESTEROL

Transportuje se u mitohonrije

Citohrom P450 (unutrašnja mm- odvajanje 6C bočnog lanca, udruženo sa hidroksilacijom na C22 i C20)- pod kontrolom ACTH

PREGNENOLON

Vraća se u citosol 3- β hidrosisteroid dehidrogenaza i 4,5 izomeraza (EPR)

PROGESTERON (Enzim 17,20 liaza u ERP vrši)

Odvajanje 2C bočnog lanca

ANDROSTENDION

Ekstrarenalna tkiva (redukcija na C17)

TESTOSTERON

Periferna tkiva

ESTRADIOL

Hidroksilacija na C21

11 DEOKSIKORTIKOSTERON

Hidroksilacija na C11

KORTIKOSTERON

Hidroksilacija na C18

18 HIDROSIKORTIKOSTERON

Oksidacija na C18 i nastajanje aldehidne grupe

ALDOSTERON

Hidroksilacija na C21

11 DEOKSIKORTIZOL

Unutrašnja mm-hidroksialcija na C11

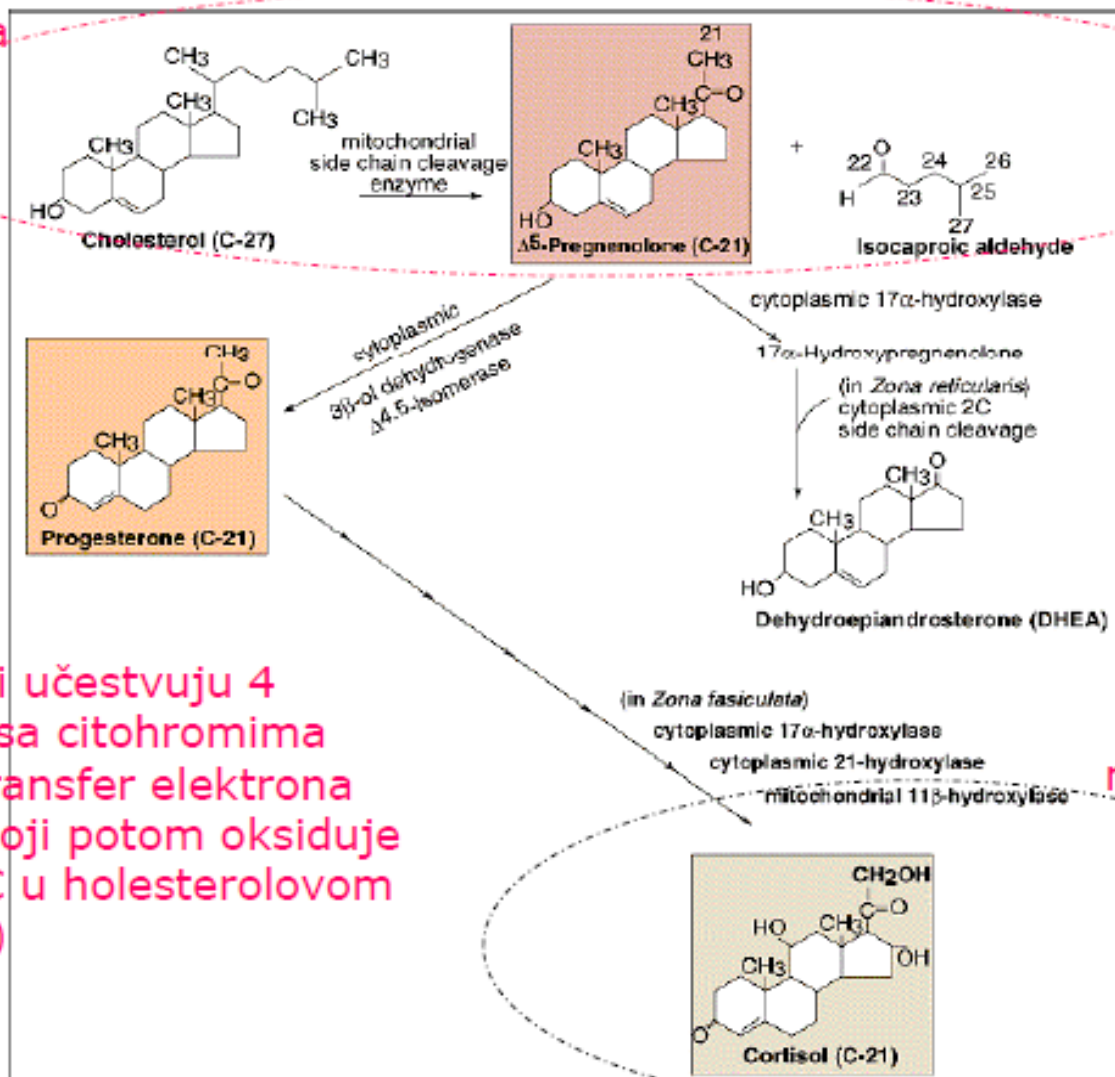
KORTIZOL

Hidroksilacije C17, C21 i C11

- Geni koji kodiraju enzime P450 se označavaju skraćenicom **CYP** i prvi korak u sintezi steroidnih hormona jeste uklanjanje 6C atoma iz bočnog niza holesterola.
- Mnogi koraci koji slede zavise od aktivnosti enzima **citohroma P450** koji aktiviraju molekulski kiseonik i indukuju hidrosilaciju.
- **Prevođenje pregnenolona u progesteron** se dešava oksidacijom 3-OH grupe i izomerizaciju Δ^5 dvostruke veze u Δ^4 delovanjem 3β -hidroksisteroid - dehidrogenaze (HSD).
- **Za sintezu kortizola i androgena** neophodna je hidrosilacija C-17 pregnenolona ili progesterona.
- **Kortizol** nastaje u narednim reakcijama hidrosilacije na C-21 i C-11.
- **DHEA** (+ sulfatisani oblik) i **androstendion** nastaju uklanjanjem 2C atoma iz bočnog lanca na C-17.

Glukokortikoidi - konverzija holesterola u kortizol

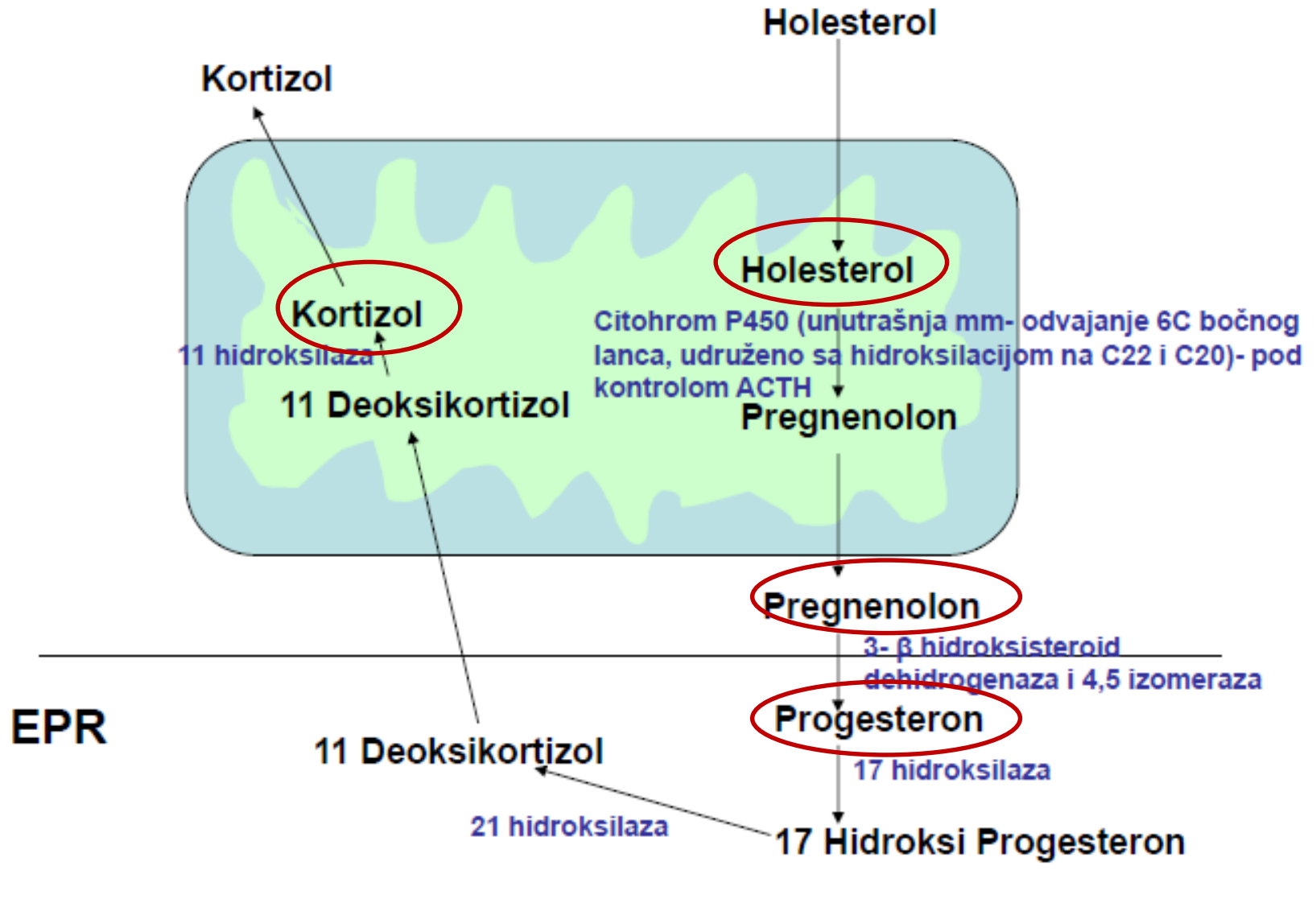
mitohondrija

U sintezi učestvuju 4 enzima sa citohromima P450 (transfer elektrona na O₂, koji potom oksiduje atome C u holesterolovom prstenu)

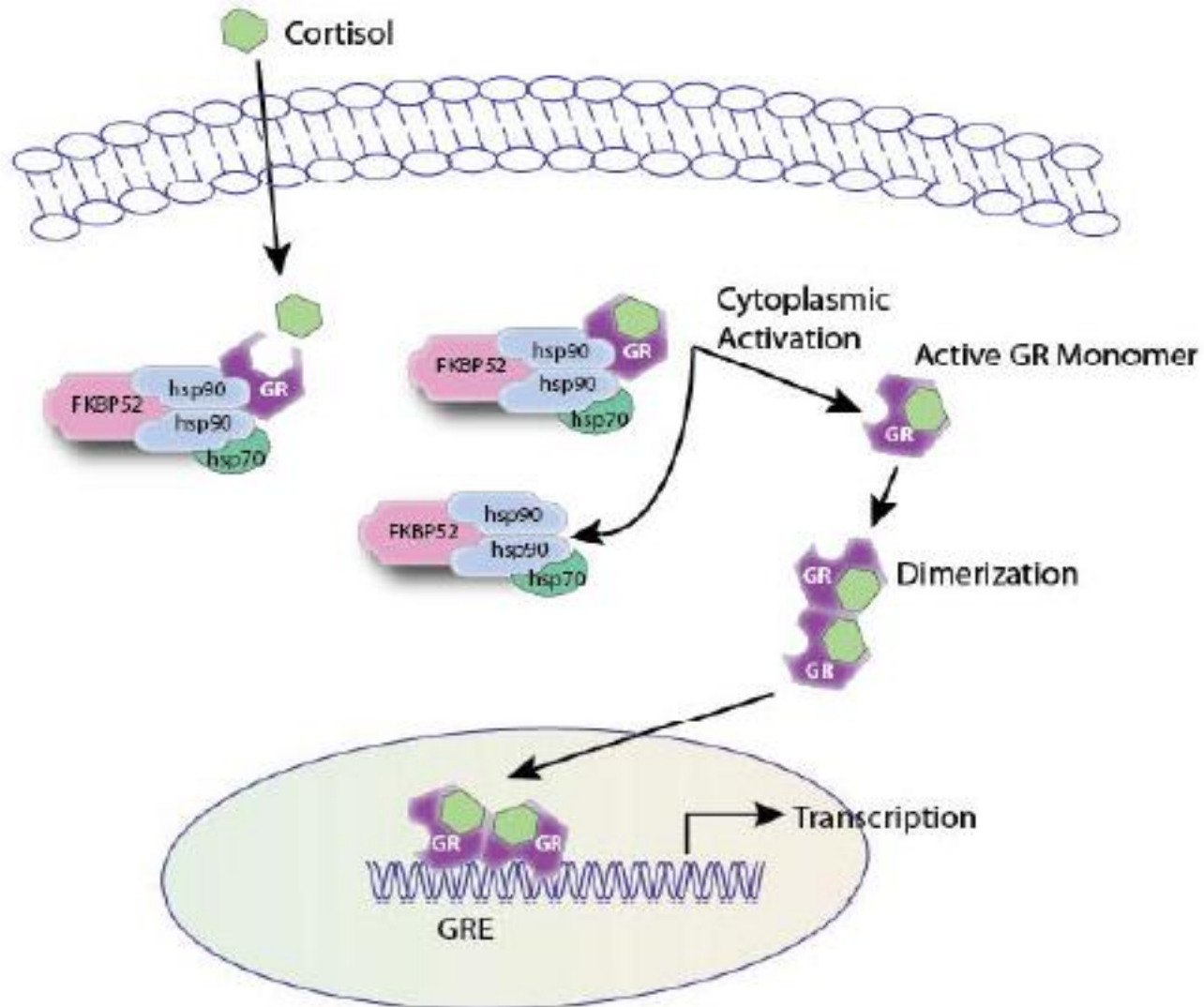
mitohondrija

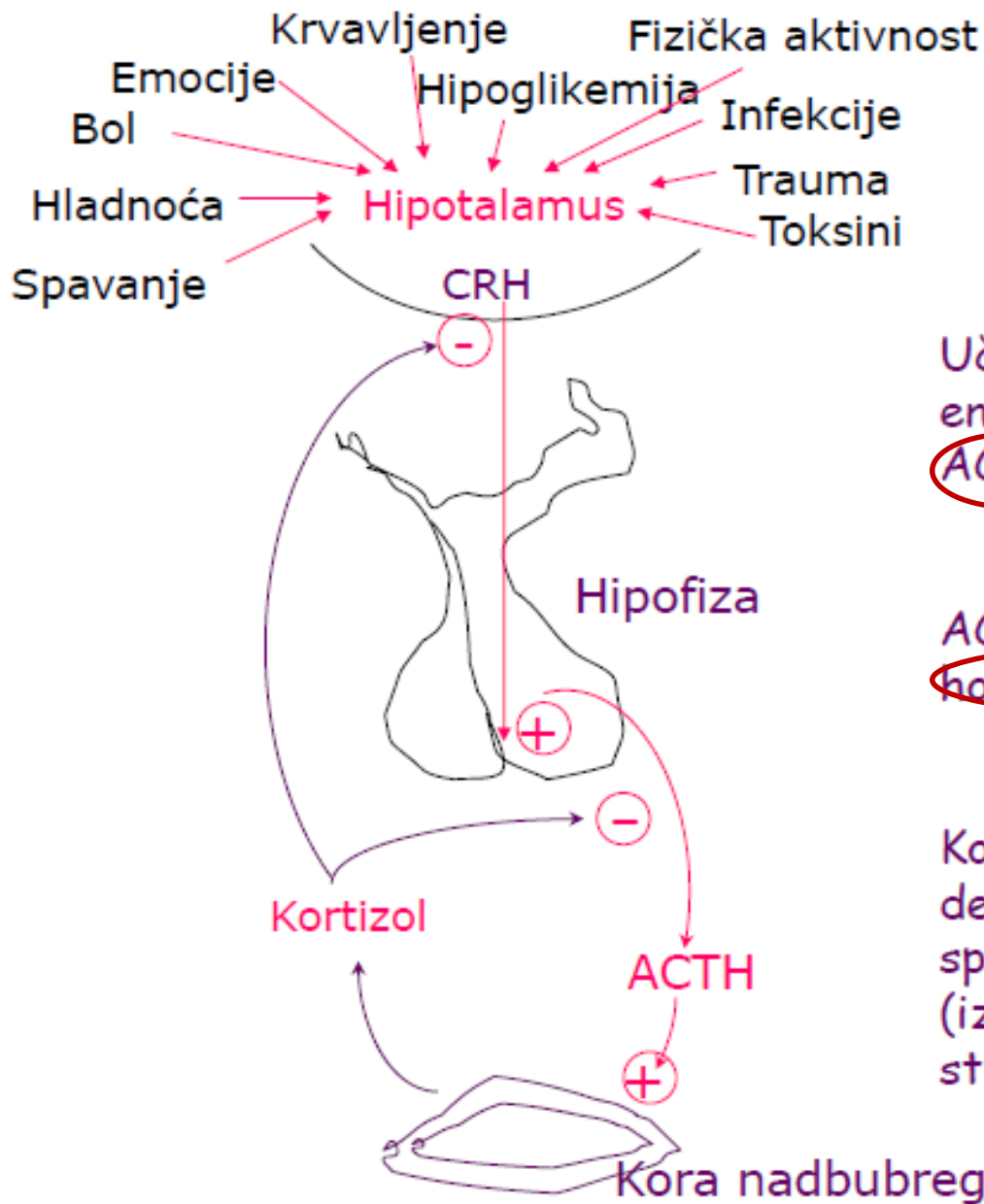
Sinteza steroida obuhvata i stalno kretanje intremedijera između mitohondrija i glatkog EPR

Mehanizam delovanja kortizola

Regulacija sekrecije kortizola

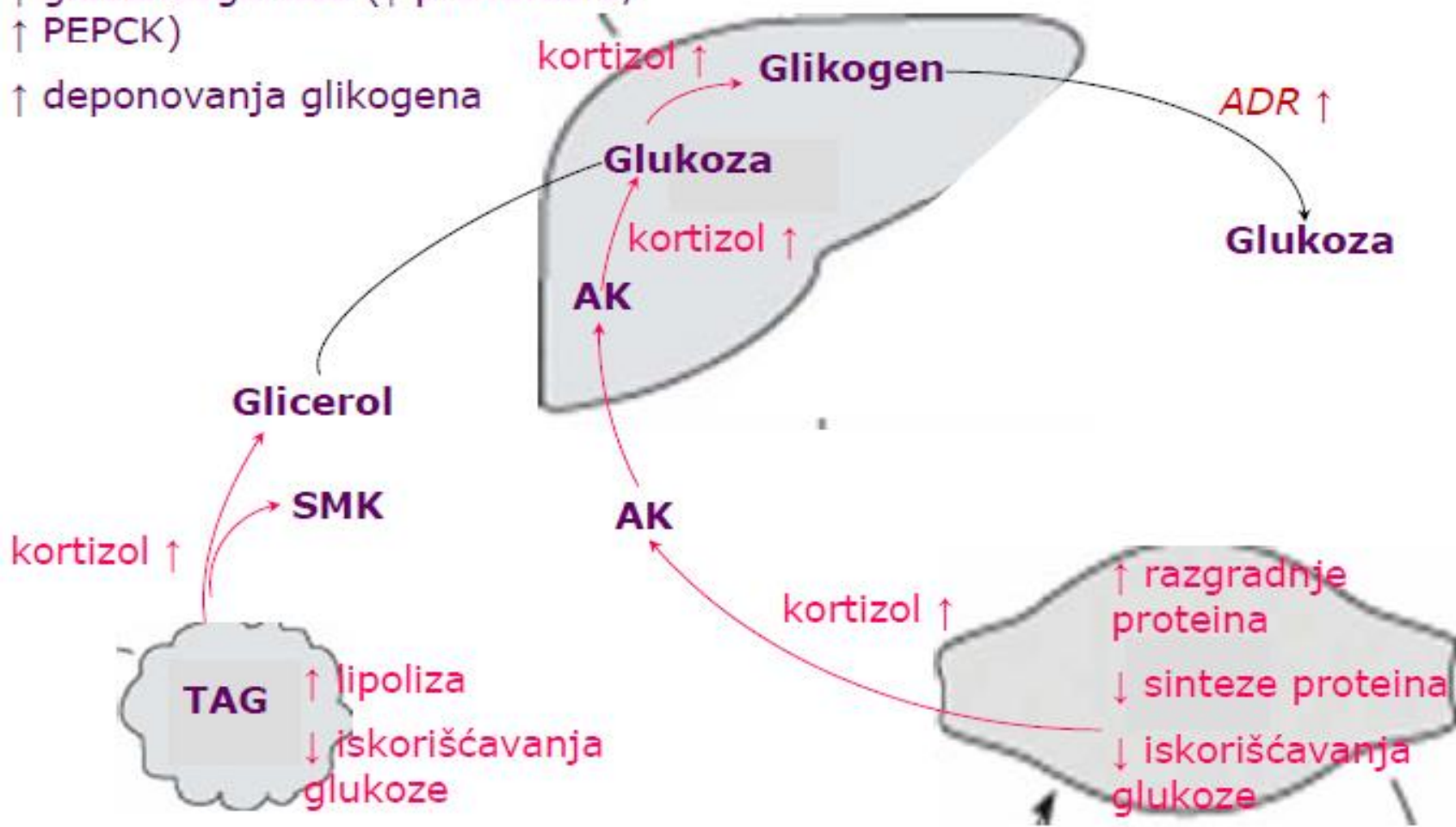
Učestvuje kaskada nervnih i endokrinih signala, preko CRH i **ACTH**

ACTH pospešuje konverziju **holesterola u pregnenolon**

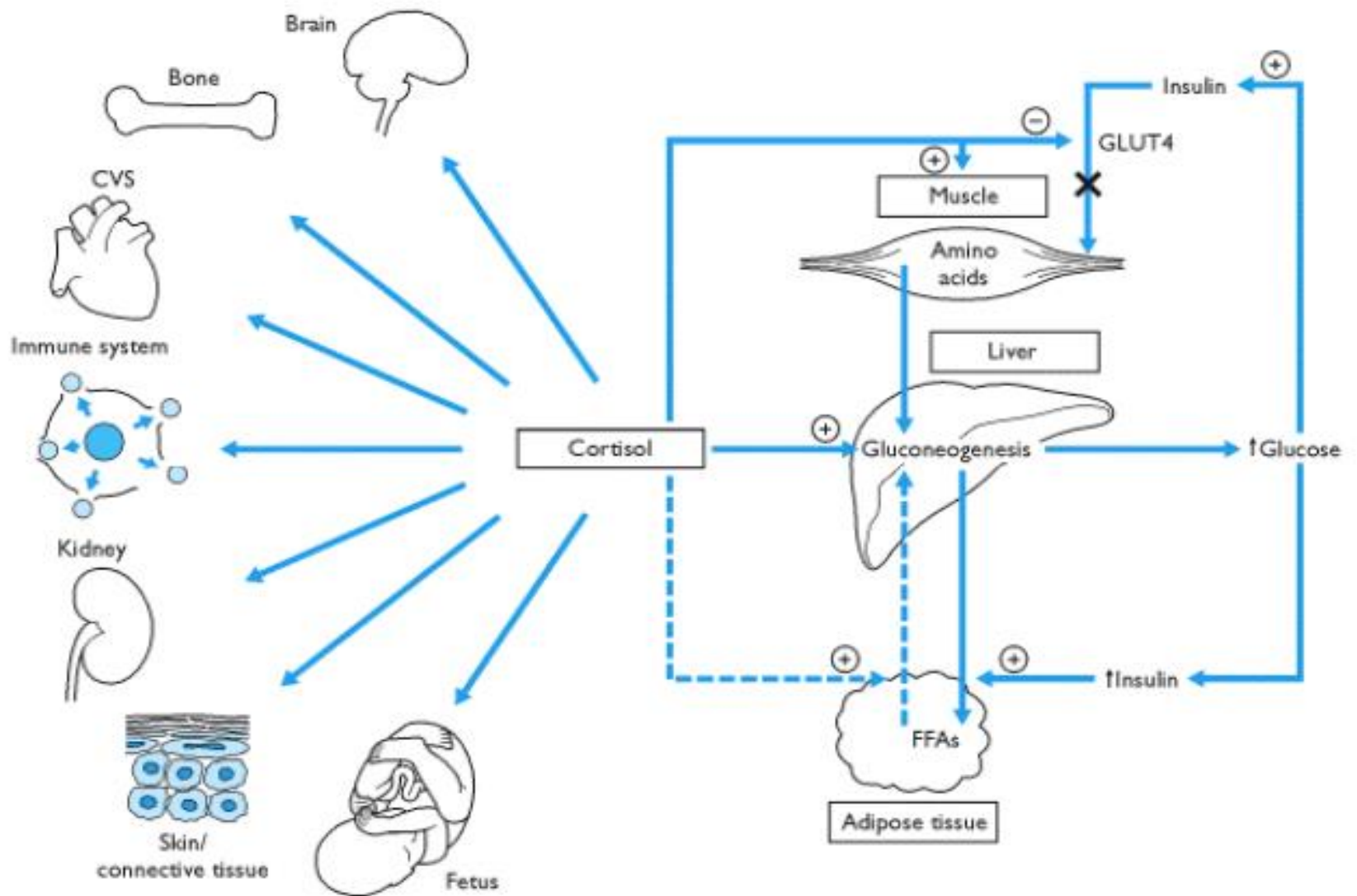
Koncentracija slobodnog kortizola deluje negativnom povratnom spregom na sekreciju CRH i ACTH (izuzev kod izuzetno velikog stresa)

Efekti glukokortikoida na metabolizam hranljivih materija

- ↑ glukoneogeneza (↑ prekursora, ↑ PEPCK)
- ↑ deponovanja glikogena

Glukokortikoidi

- Kortizol **stimuliše oslobađanje AK iz mišića**. One cirkulacijom stižu do jetre gde mogu poslužiti kao supstrat za **glukoneogenezu**.
- Povećanje koncentracije glukoze u cirkulaciji **stimuliše oslobađanje insulina**. Kortizol **inhibiše insulinom-stimulisano preuzimanje glukoze u mišiće (preko GLUT4)**.
- Kortizol ima blage **lipolitičke efekte**. Ove efekte može da nadvlada lipogeno dejstvo insulina izlučenog kao odgovor na kortizol (dijabetogeno dejstvo kortizola).
- Kortizol ima i različite efekte u brojnim drugim tkivima.

- U mnogim tkivima, glukokortikoidi **inhibiraju** sintezu DNK, RNK i sintezu proteina i stimulišu razgradnju ovih makromolekula.
- U uslovima hroničnog stresa, glukokortikoidi omogućavaju dostupnost hranljivih materija - inhibiraju preuzimanje glukoze u tkiva, pospešuju lipolizu u masnom tkivu, i proteolizu u koži i mišićima.
- Oslobođene **MK se u jetri** koriste za dobijanje energije, a AK služe kao supstrat za glukoneogenezu.

Neki nemetabolički fiziološki efekti glukokortikoida

Ravnoteža vode i elektrolita

↑ zadržavanje vode i Na^+ (1/3000 moći aldosterona)

↑ glomerularne filtracije u bubrezima

↓ oslobađanje ADH

Kardiovaskularni sistem

Indirektni efekti (metabolizam vode i Na^+) - održavanje cirkulatornog V

Održanje normalnog vazomotornog odgovora na vazokonstriktore

Skeletni mišići

Održanje mikrocirkulacije u mišiću

Utiču na masu: ↑ katabolizma proteina i ↓ sinteze proteina

CNS

Indirektni: održanje normalne mikrocirkulacije

Direktni: uticaj na raspoloženje i ponašanje, oseljivost posebnih čula na stimulse,

↓ sekrecije CRH, ACTH i ADH

Na uobličene elemente krvi

↑ mase eritrocita i proliferacija granulocita

↓ proliferacije limfocita, monocita i bazofila

Antiinflamatorno dejstvo

Inhibira rane zapaljenske efekte (edem, odlaganje fibrina, dilatacija kapilara, migracija leukocita i dejstvo fagocita)

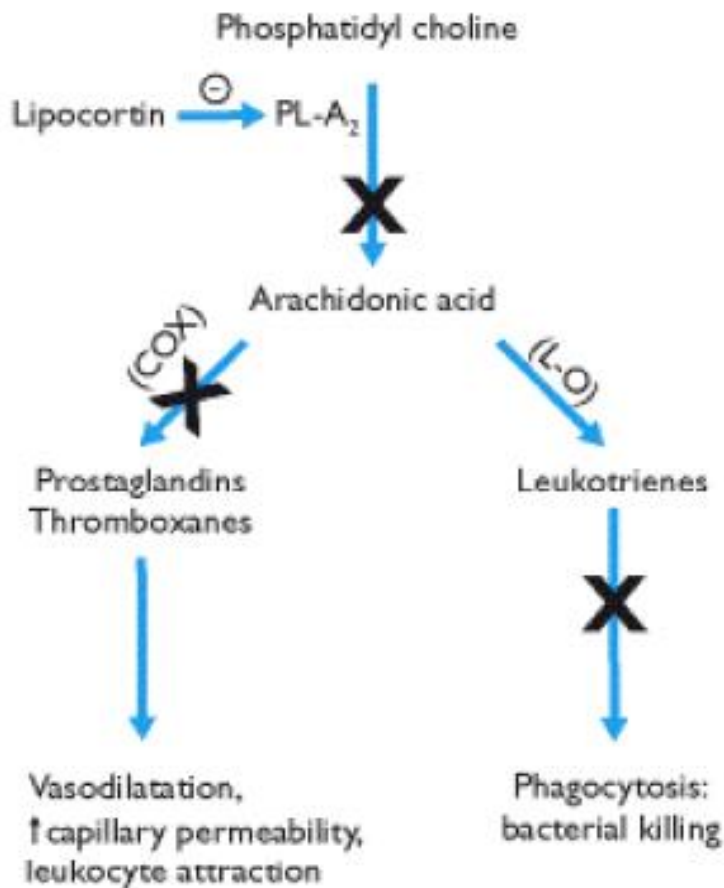
Inhibira kasne zapaljenske efekte (proliferacija kapilara i fibroblasta, deponovanje kolagena, i kasnije, nastajanje ožiljka)

Imunosupresivna dejstva

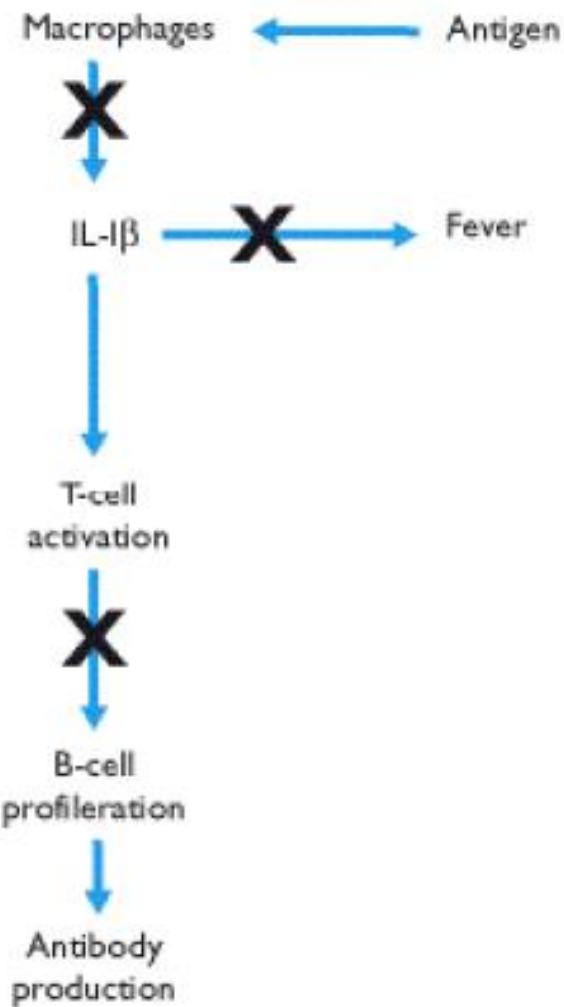
Sprečavanje manifestacija humoralne i celularne imunosti

Uticaj na proizvodnju citokina neophodnih za kompetentnost imunskog sistema posredstvom međucelijske komunikacije

Inflammatory response

Immune responses

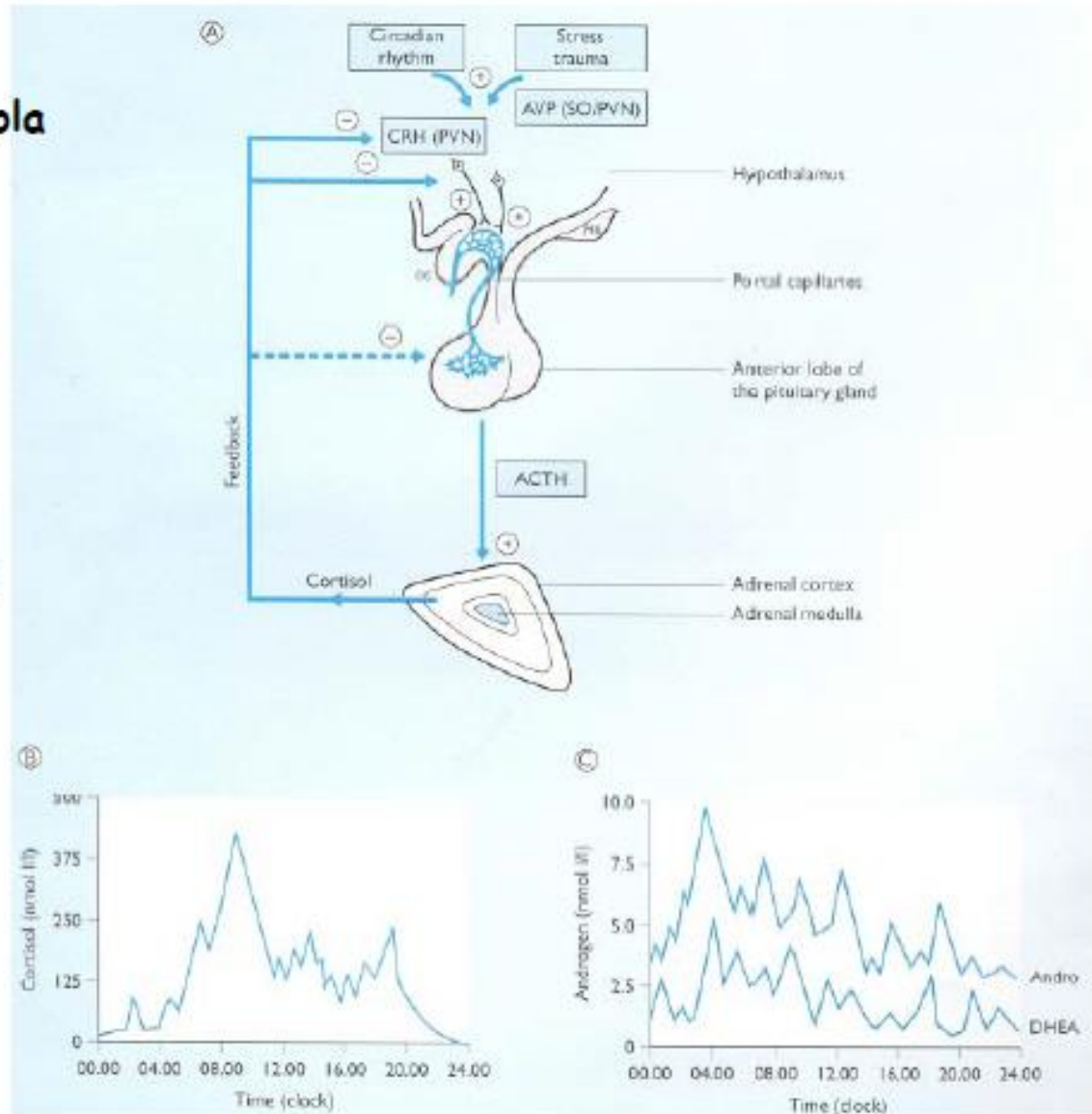

Sinteza u ranim jutarnjim satima (6-7), stimuliše i sintezu polnih hormona !!!!!

Faktori koji utiču na kontrolu sekrecije kortizola u toku 24h.

24 h sekrecija kortizola

24 h sekrecija androstendiona (Andro) i dehidroepiandrostendiona (DHEA)

Inaktivacija kortizola

Uglavnom se dešava u jetri gde nastaju redukovani metaboliti koji se konjuguju i izlučuju urinom kao glukuronidi.

Merenje metabolita kortizola u urinu je značajan klinički parametar- indeks sekrecija kortizola.

Značajni su i 17-hidroksikortikoidi pošto ovi metaboliti čine preko 50% ukupne sekrecije kortizola.

Hormon	Uloga	Najvažniji metabolički putevi na koje utiče
Insulin	Pospešuje deponovanje hranljivih materija nakon obroka Pospešuje rast	Stimuliše deponovanje glukoze u obliku glikogena Stimuliše sintezu MK i deponovanje Stimuliše preuzimanje AK i sintezu proteina
glukagon	Mobilizacija hranljivih materija Održava glikemiju između obroka	Aktivira glukoneogenezu i glikogenolizu Aktivira oslobađanje MK iz masnog tkiva
adrenalin	Mobilizacija hranljivih materija tokom akutnog stresa	Stimuliše dobijanje glukoze iz glikogena Stimuliše oslobađanje MK iz masnog tkiva
kortizol	Obezbeđuje prilagođavanje promenljivim potrebama tokom dužeg perioda	Stimuliše mobilizaciju AK iz proteina mišića Stimuliše glukoneogenezu Stimuliše oslobađanje MK iz masnog tkiva

---

Uzroci Cushing-ovog sindroma

➤ Najčešći (~ 99%) - egzogena terapija glukokortikoidima

➤ Ređi (~ <1%) - adenom prednjeg režnja hipofize

➤ Ektopična sekrecija ACTH

➤ Adenom nadbubrega

➤ Retko (~ <0.01%) - karcinom nadbubrega

➤ Ektopična sekrecija CRH

➤ Alkoholizam

➤ Bilateralna multinodularna hiperplazija

Različiti oblici neoplazmi

Efekti hronične primene glukokortikoidne terapije

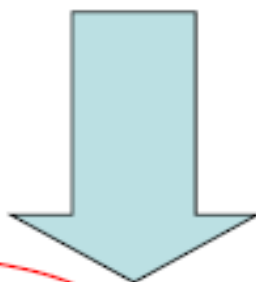
METABOLIČKI ASPEKT

ADIPOCITI- povećana lipoliza

MIŠIĆI- smanjeno preuzimanje i iskorišćavanje glukoze i smanjena sinteza proteina

JETRA- povećana ketogeneza, povećana glukoneogeneza, povećana glikogeneza, povećan izlazak glukoze, povećana sinteza proteina

MINERALIKORTIKOIDNI EFEKTI- povećana retencija vode i elektrolita

Diabetogeni efekat

Preraspodela masnog i mišićnog tkiva

Karakterističan fenotip

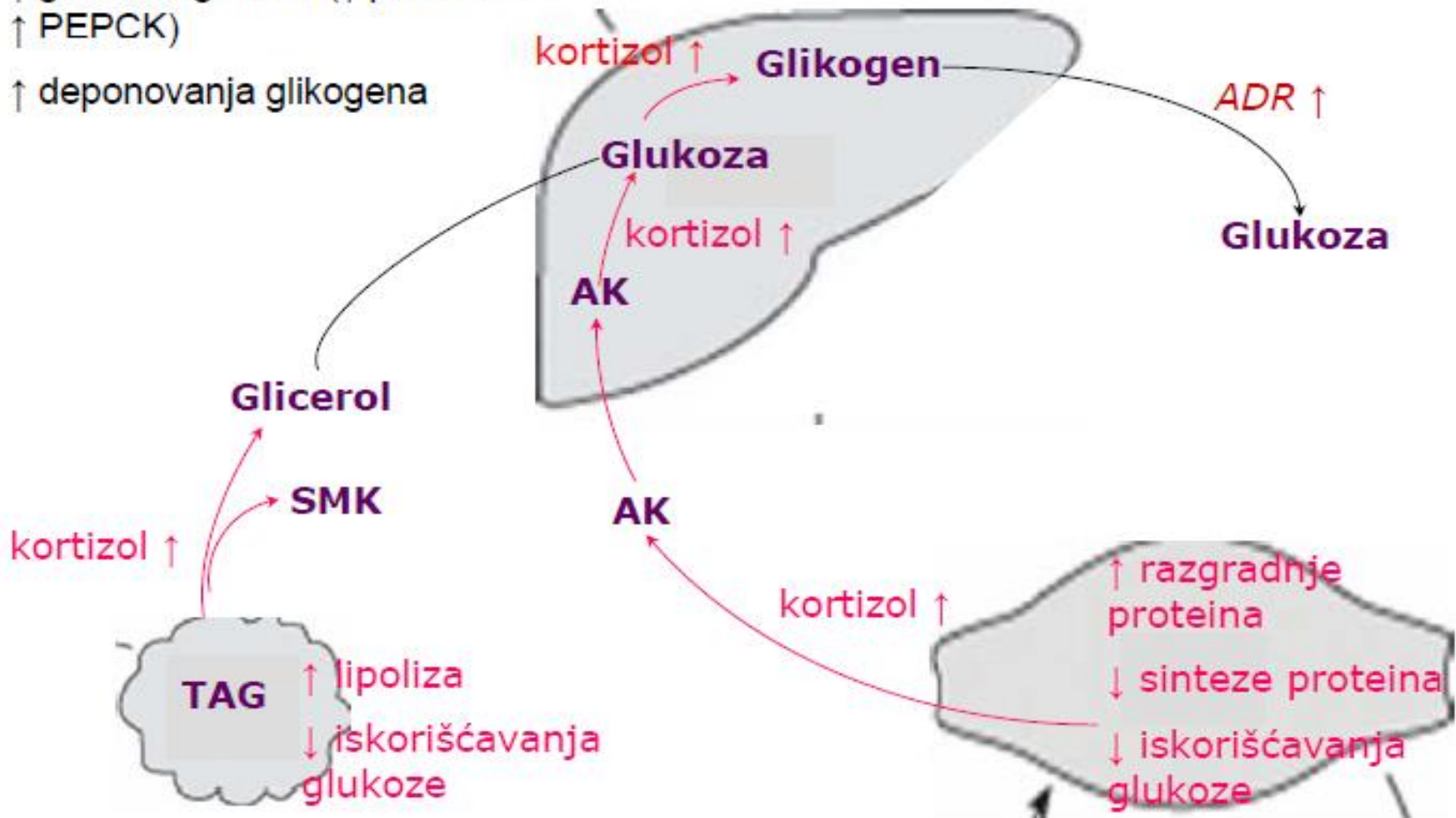
Poremećaj metabolizma kao posledica visoke koncentracije kortizola

kortizol	Obezbeđuje prilagođavanje promenljivim potrebama tokom dužeg perioda	Stimuliše mobilizaciju AK iz proteina mišića Stimuliše glukoneogenezu Stimuliše oslobađanje MK iz masnog tkiva
----------	---	---

Nastanak dijabetesa kod hronične primene glukokortikoidne terapije. Zašto?

Efekti glukokortikoida na metabolizam hranljivih materija

- ↑ glukoneogeneza (↑ prekursora, ↑ PEPCK)
- ↑ deponovanja glikogena

Kliničke karakteristike Cushing-ovog sindroma

Česte:

- Facies lunata (~100%)
- Gojaznost, centralnog tipa (~100%)
- Hipertenzija (~80%)
- Promene mentalnih karakteristika (~80%)
- Intolerancija na glukozu/ diabetes mellitus (~70%)
- Hipogonadizam - neregularne menstruacije/neploidnost kod žena tj gubitak libida kod muškaraca (~70%)
- Hirzutizam kod žena (~70%)
- Ljubičaste strije (~60%)
- Akne (~60%)
- Osteopenija/osteoporoza (~50%)
- Lako dobijanje podliva i modrica (~50%)
- Proksimalna miopatija (~50%)

Manje česte

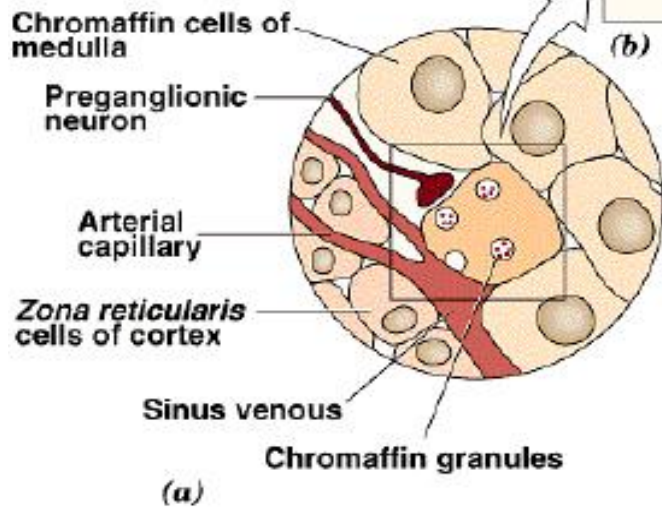
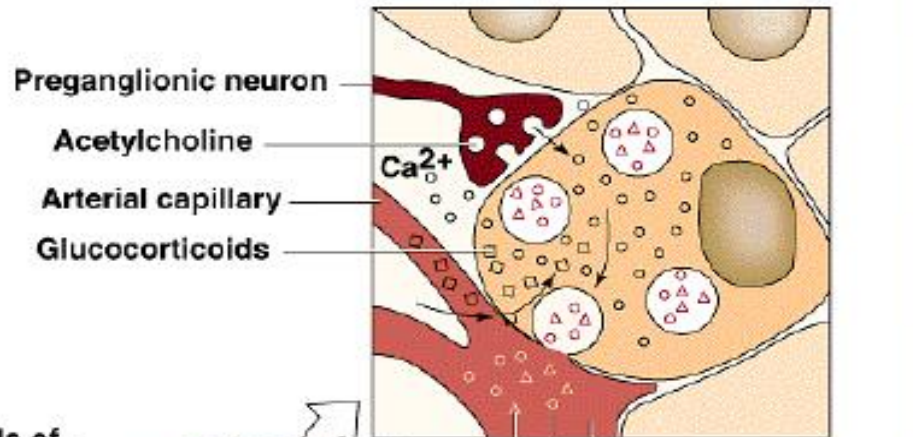
- Usporeno zarastanje rana (~30%)
- Policitemija (~10%)
- Kamen u buregu (~10%)
- Glavobolje (~10%)
- Egzoftalmus (~10%)

Nastanak osteoporoze kod hronične primene glukokortikoidne terapije. Zašto?

Gubitak koštane mase tokom hronične primene kortikosteroidne terapije nastaje kao posledica inhibicije endogenih steroidnih hormona i kao posledica direktnog negativnog efekta na apsorpciju kalcijuma i funkciju osteoblasta.

Smatra se da kortikosteroidi indukuju apoptozu zrelih osteoblasta a da istovremeno inhibiraju i blastogenezu.

Kateholamini

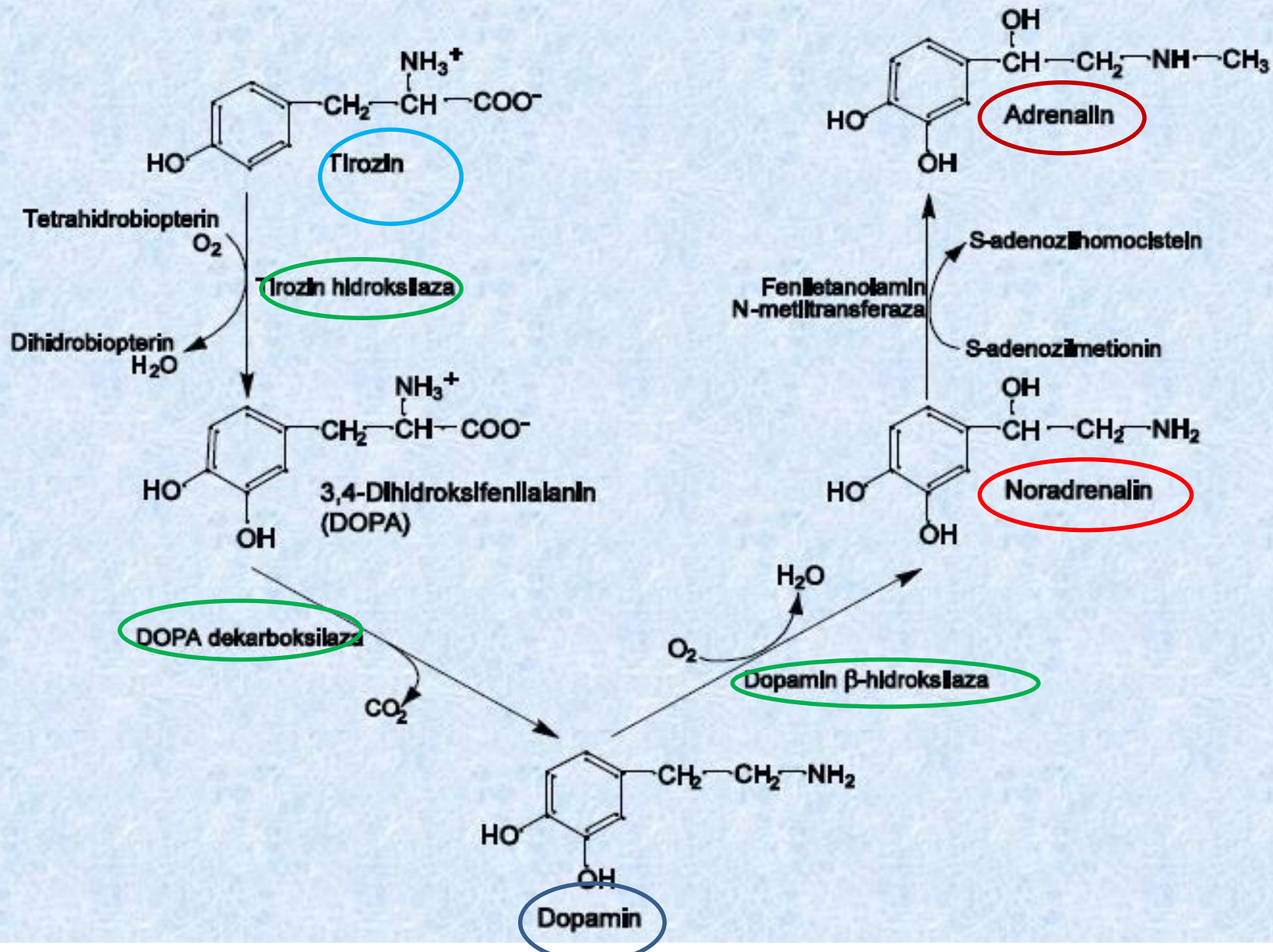

Sintetišu se prevashodno u srži nadbubrega, simpatičkim neuronima, i određenim lokalizacijama u CNS-u.

Iz srži nadbubrega sekretuje se prevashodno adrenalin, i manjoj meri noradrenalin, enkefalini i nešto dopamin β -hidroksilaze.

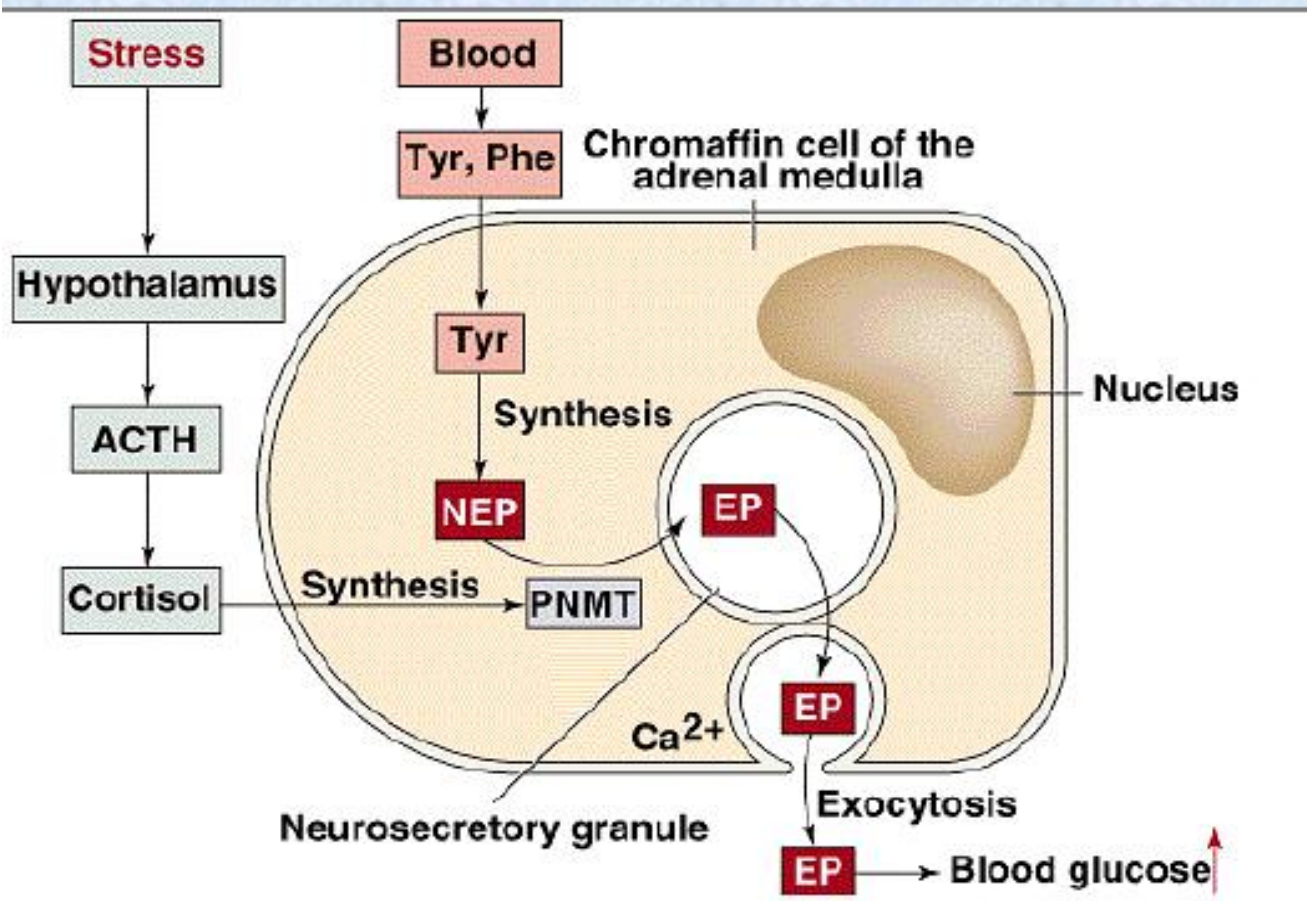

Reakcije sinteze kateholamina

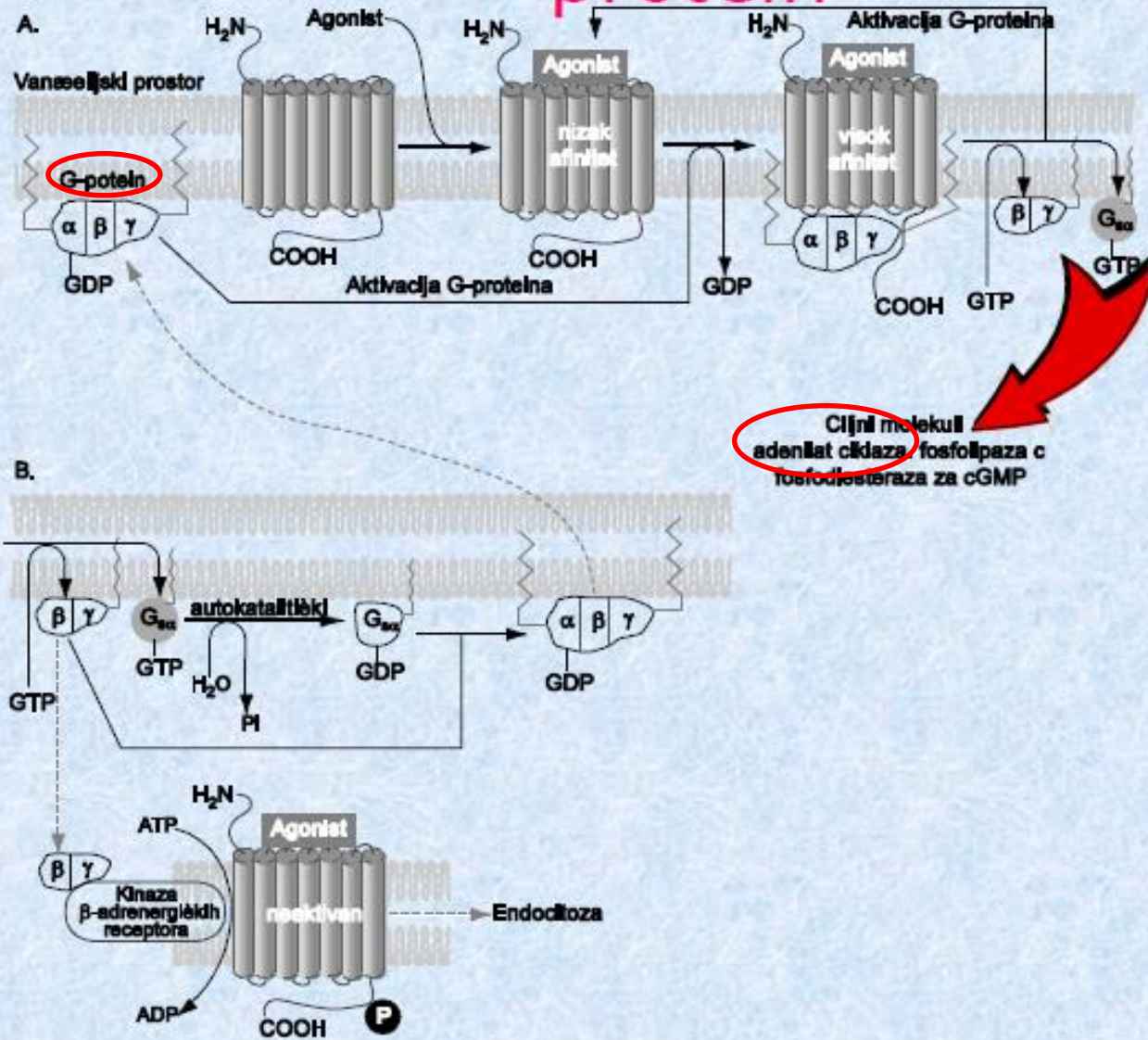
Biosinteza, pakovanje i oslobađanje adrenalina u ćelijama srži nadbubrežne žlezde

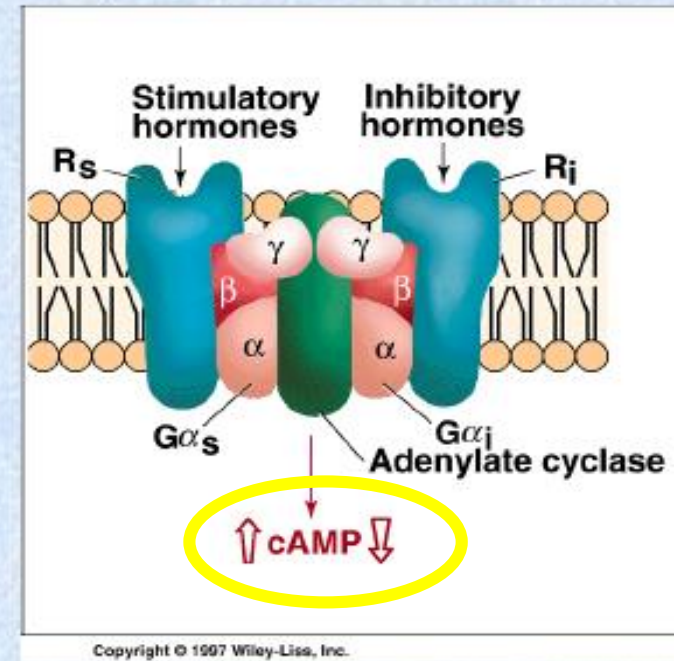
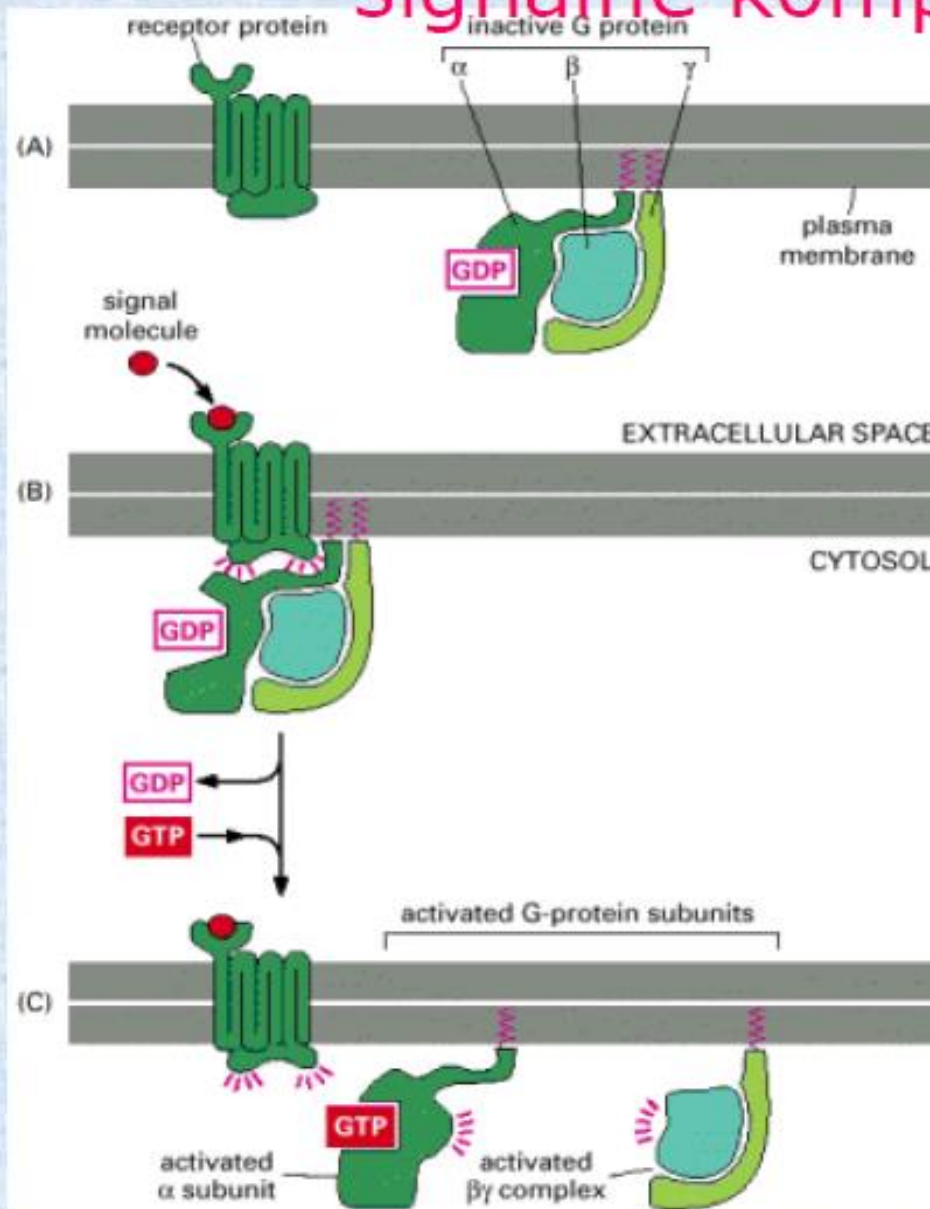
Signal za sekreciju je odgovor neurona (ACh) na stres, kao i dejstvom glukokortikoida u odgovoru na stres.

Delovanje preko receptora vezanih za G protein

Razdvajanje aktiviranog G proteina na dve signalne komponente

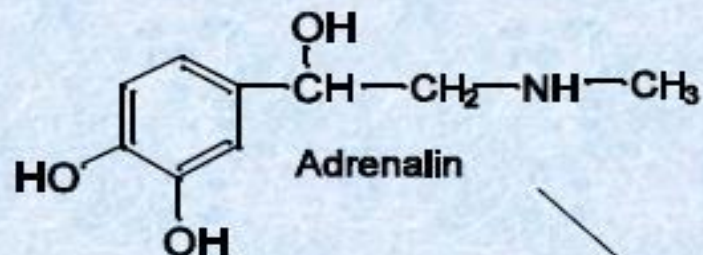
cAMP je unutarćelijski signal kod mnogih fizioloških odgovora

Različiti hormoni peptidne prirode stimulišu ili inhibiraju dobijanje cAMP-a dejstvom adenilat ciklaze.

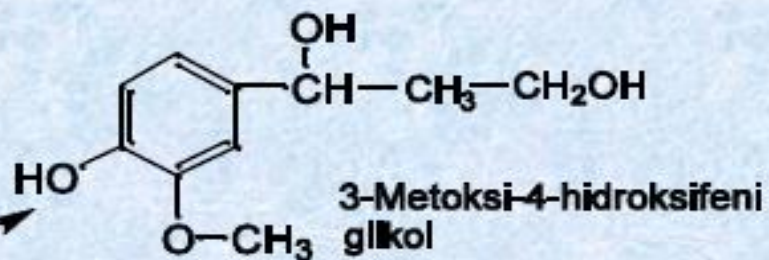
Hormoni koji stimulišu AC	Hormoni koji inhibiraju AC
ACTH	Acetilholin
ADH	α_2 adrenergici
β-adrenergici	Angiotenzin II
Kalcitonin	somatostatin
CRH	
FSH	
Glukagon	
hCG	
LH	
PTH	
TSH	
MSH	

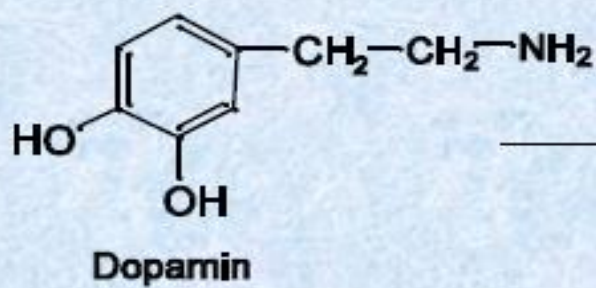
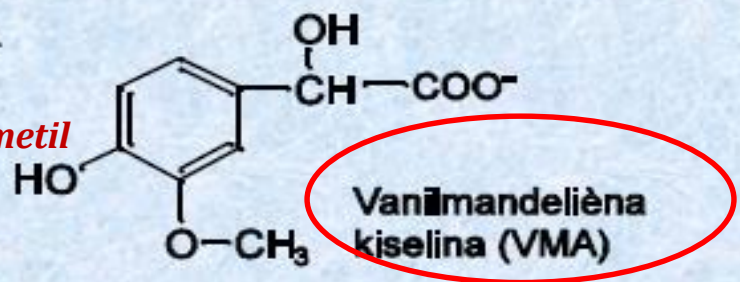
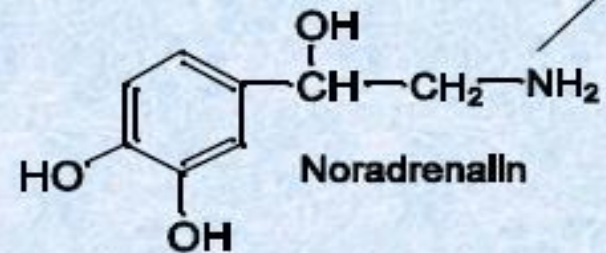
Razgradnja kateholamina

MAO

COMT
Katehol-ortometil transferaza

EIKOSANOIDI

- PROSTAGLANDINI**

- LEUKOTRIENI**

- TROMBOKSAN**

Eikosanoide proizvode skoro sve ćelije. U ćeliji se ne akumuliraju već se po sintezi iz nje i sekretuju. Njihovo dejstvo je uglavnom lokalno, na samu ćeliju koja ih proizvodi (**autokrino**) i njoj susedne ćelije (**parakrino**).

U eikosanoide spadaju **prostaglandini**, **tromboksani** i **leukotrijeni**. Najčešći **izvor** iz koga se sintetisu eikosanoidi je **arahidonska kiselina** (eikoza tetra-enoična kiselina).

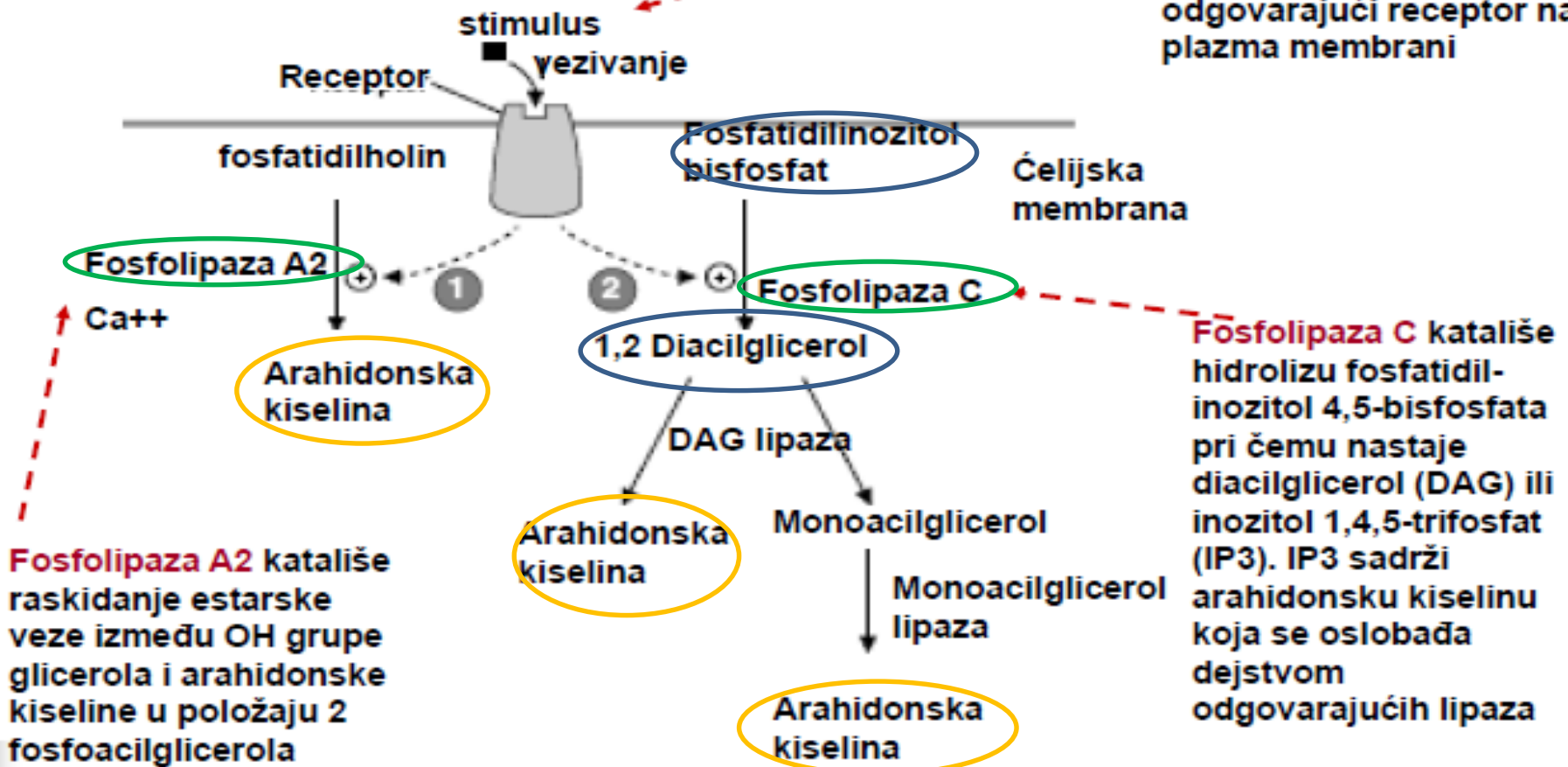

Arahidonska kiselina

To je esencijalna, polinezasićena masna kiselina sa 20C atoma i 4 dvostruke veze. Prisutna je u lipidima ćelijske membrane i iz lipidnog dvosloja se odlobađa aktivacijom membranski vezanih enzima-**fosfolipaze A2** ili **fosfolipaze C**.

Oslobađanje arahidonske kiseline iz membranskih lipida

Aktivacija ovih enzima nastaje kao odgovor na odgovarajući stimulus-histamin ili citokin; agonisti koji se vezuju za odgovarajući receptor na plazma membrani

Pregled metabolizma eikosanoida

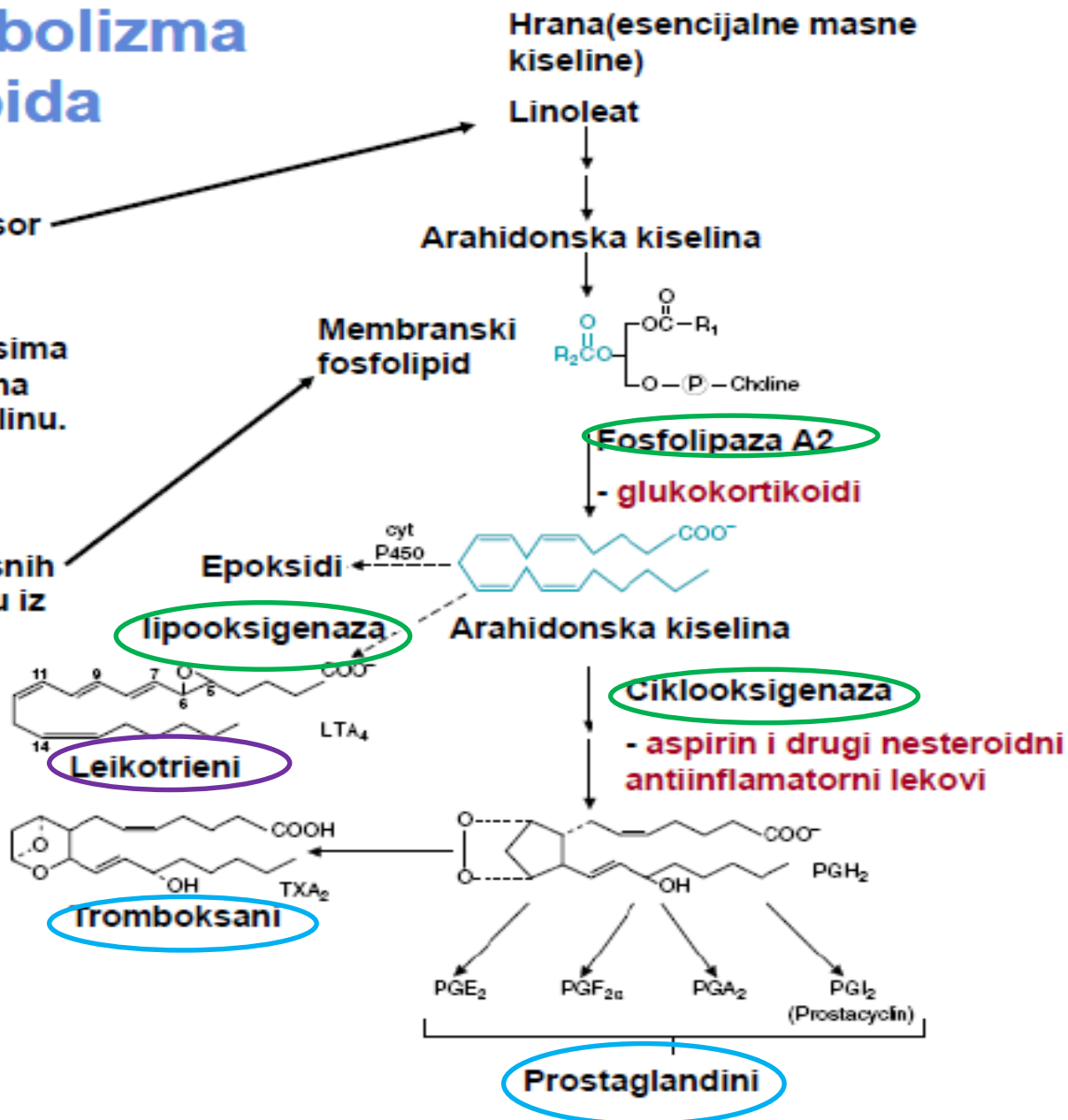
Njihov najznačajniji prekursor koji se unosi hranom je **LINOLEINSKA kiselina**.

U jetri se, delimično, procesima elongacije i desaturacije, ona prevodi u arahidonsku kiselinu.

Eikosanoidi nastaju iz masnih kiselina koje se oslobađaju iz **membranskih fosfolipida**.

Antiinflamatorni steroidi-glukokortikoidi-

Indukuju sintezu proteina koji deluju inhibitory na fosfolipazu A2

Pošto se arahidonska kiselina odlobodi u citosol, ona se prevodi u eikosanoide dejstvom enzima čija aktivnost varira u različitim tkivima. To objašnjava zašto neke ćelije, npr ćelije vaskularnog endotela, sintetišu prostaglandine E2 i I2 (PGE2 i PGI2) dok trombociti sintetišu uglavnom tromboksan A2 (TXA2) i 12-hidroksieikozatetraenoičnu kiselinu (12-HETE).

Tri glavna puta metabolizma arahidonske kiseline su prisutna u različitim tkivima.

U citoplazmi se arahidonska kiselina prevodi u eikosanoide i to:

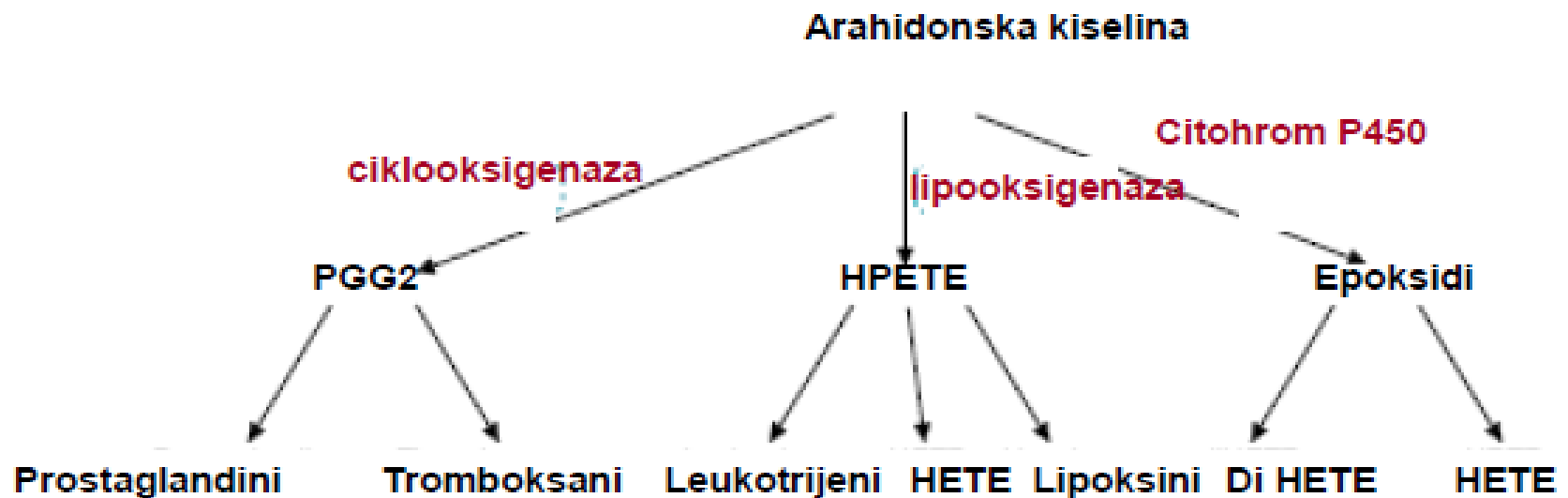
1. **CIKLOOKSIGENAZNIM PUTEM**- u prostaglandine i tromboksane
2. **LIPOOKSIGENAZNIM PUTEM**- u leukotrijene, hidroksieikozatetraenoičnu kiselinu (HETE) i lipoksine
3. Pomoću **CITOHROMA P450**- u epokside, HETE diHETE

Poznata su dva izoenzima ciklooksigenaze COX-1 i COX-2. COX-1 se smatra konstitutivnom formom koja je široko rasprostranjena u skoro svim tkivima i uključena je u sintezu PG i TX za normalnu fiziološku funkciju. COX-2 je inducibilna forma koja je regulisana citokinima, faktorima rasta. U fiziološkom stanju, iRNK za COX-2 je slabo eksprimirana, ali se ta ekspresija povećava u toku inflamatornog procesa.

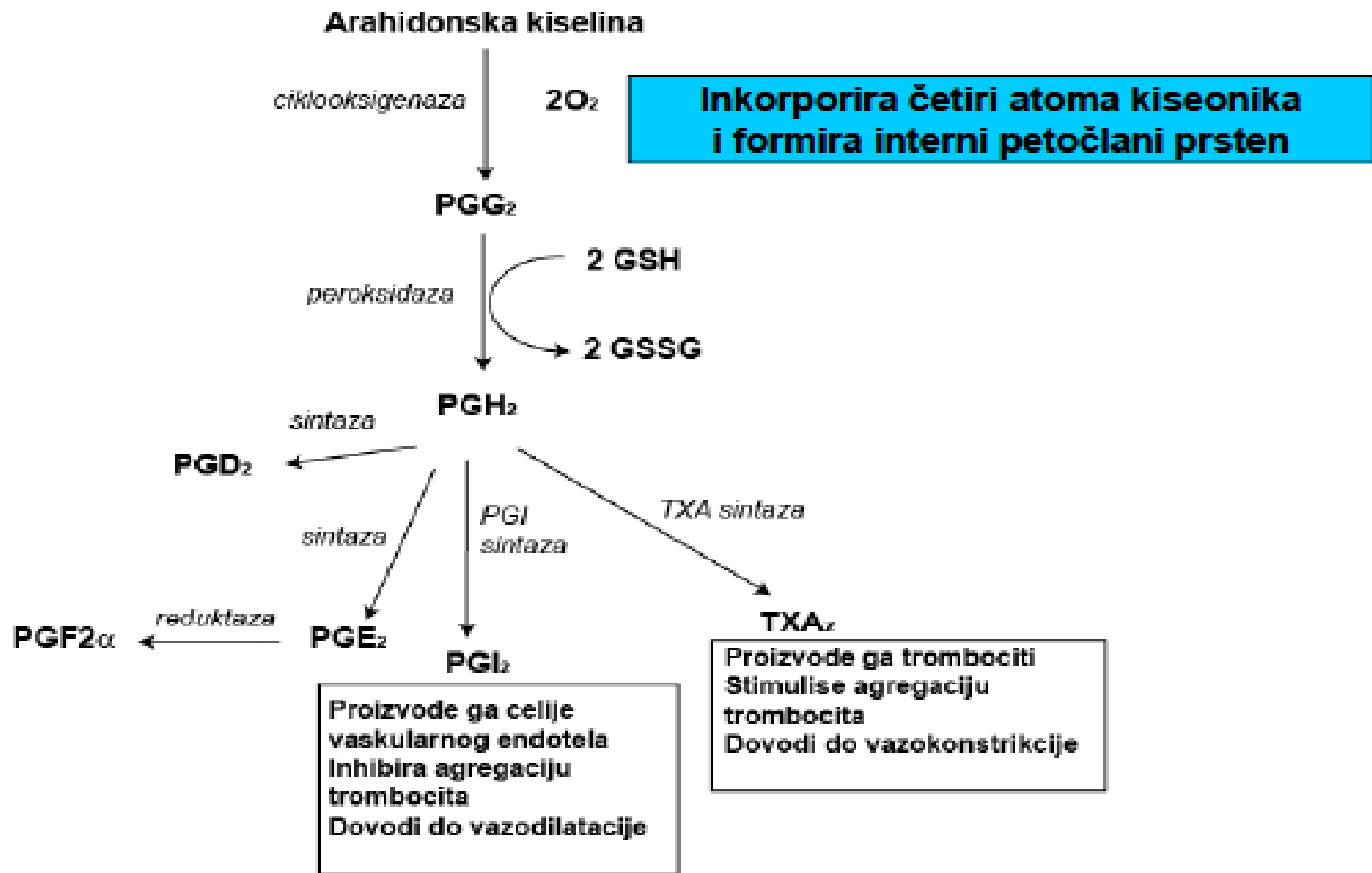
Nesteroidni antiinflamatorni lekovi uglavnom deluju na oba COX izoenzima.

Povoljno je imati selektivan inhibitor COX-2, koji bi delovao kao antiinflamatorni lek bez neželjenih gastrointestinalnih efekata i poremećaja aktivnosti trombocita (smatra se nastaju kao rezultata aktivnosti COX-1). Ovakav selektivni inhibitor je Celebrex

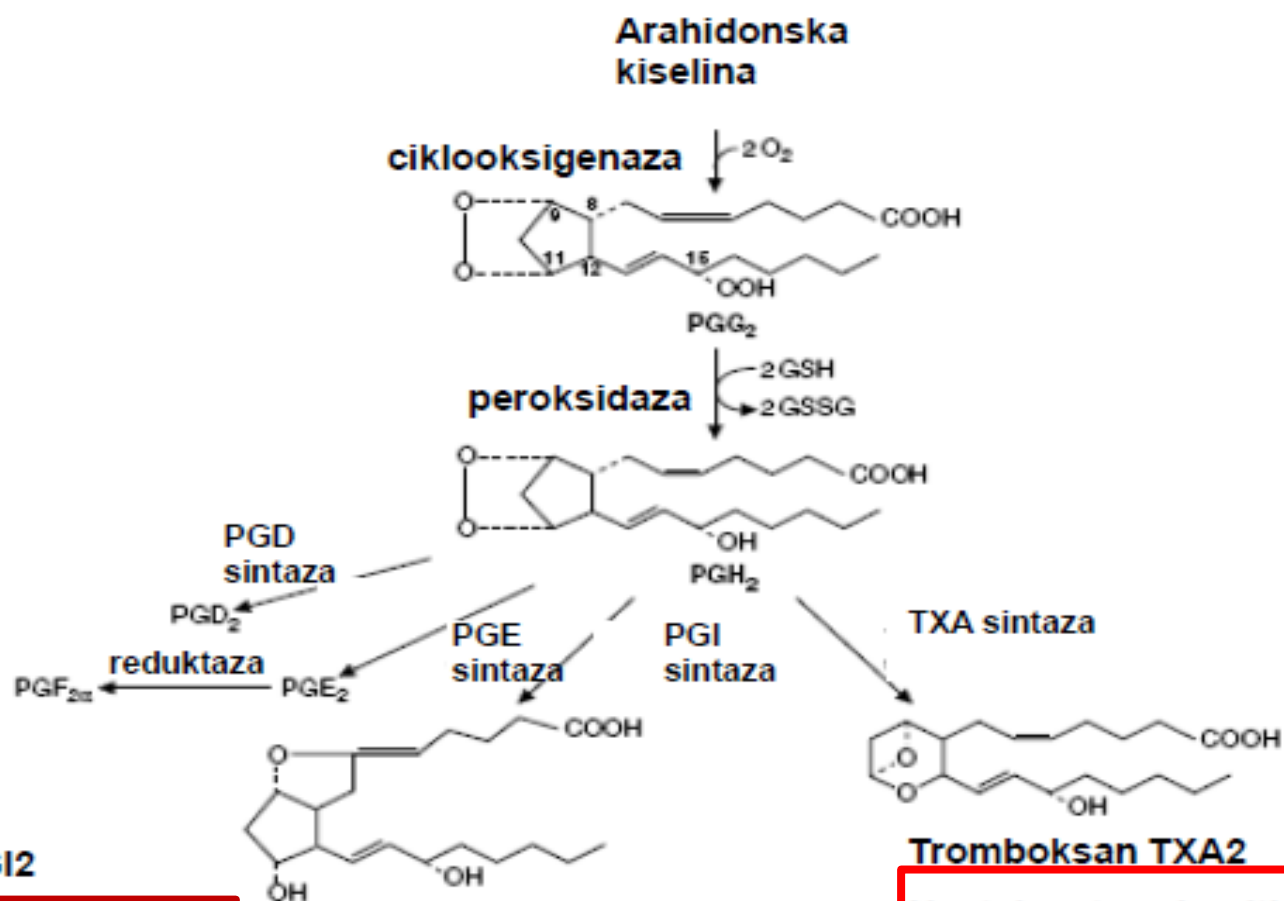
Metabolički putevi arahidonske kiseline

SINTEZA PROSTAGLANDINA I TROMBOKSANA

Sinteza prostaglandina i tromboksana iz arahidonske kiseline

Prostaciklin PGI₂

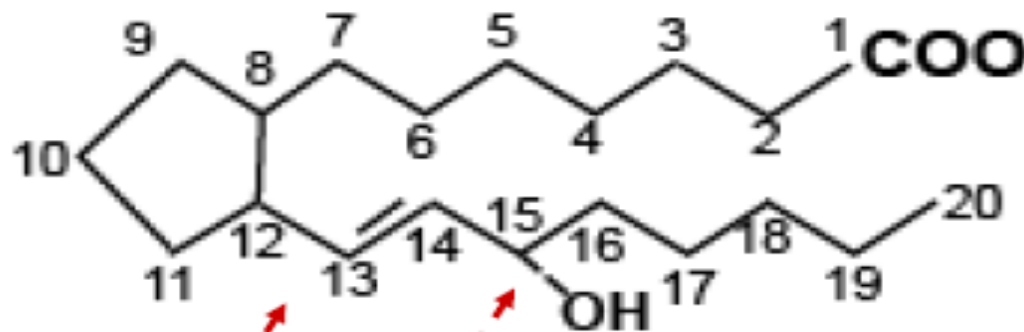
Nastaje u vaskularnom endotelu
Inhibira agregaciju trombocita
Dovodi do vazodilatacije

Tromboksan TXA₂

Nastaje u trombocitima
Stimuliše agregaciju trombocita
Dovodi do vazokonstrikcije

Poluživot eikosanoida je kratak-nekoliko sekundi do minuta

Inaktivacija prostaglandina

redukcijom
dvostruke veze
između C13 i C14.

oksidacijom OH grupe
na poziciji C15

Posle redukcije dvostruke veze, linearan deo molekula ulazi u β i ω oksidaciju pri čemu nastaju dikarboksilne kiseline koje se **ekskretuju urinom.**

Eikosanoidi učestvuju u mnogim procesima, pre svega u inflamatornom odgovoru nakon infekcije ili povrede. Inflamatorni odgovor predstavlja napor organizma da popravi nastalo oštećenje:

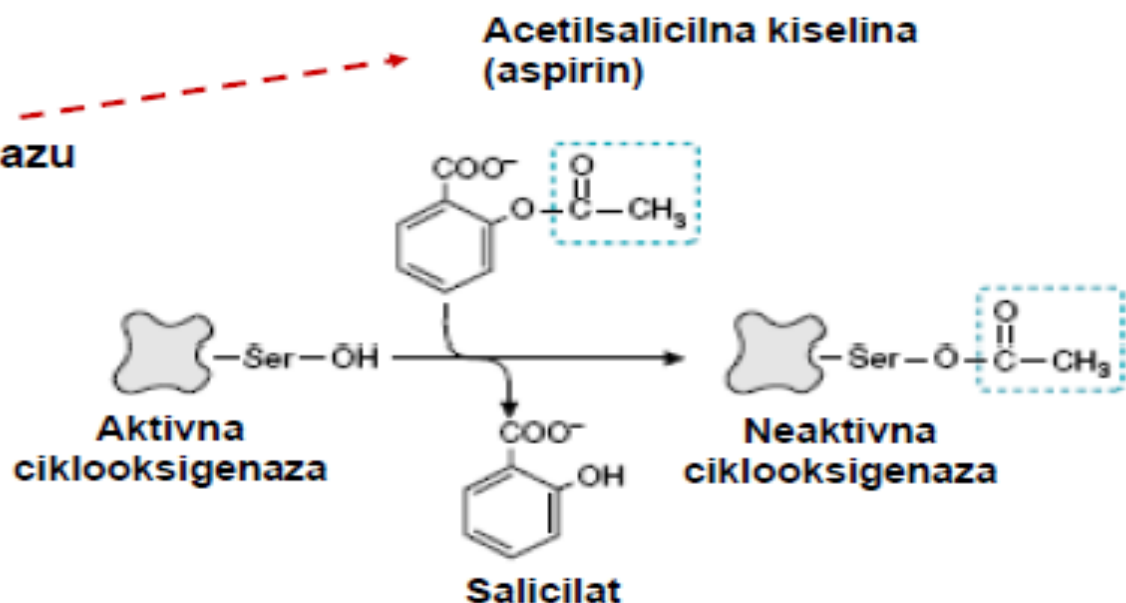
- Kontrola krvarenja formiranjem krvnog ugruška
- Bol, crvenilo i temperatura
- Eikosanoidi regulišu kontrakciju glatkih mišića
- Takođe, eikosanoidi učestvuju u regulaciji kontrakcije glatkih mišića (digestivni trakt i uterus). Utiču i na promet vode i Na^+ u bubrezima čime učestvuju u regulaciji krvnog pritiska.
- Učestvuju u regulaciji bronhokonstrukcije i bronhodilatacije

Nesteroidni antiinflamatorni lekovi (npr acetilsalicilna kiselina) inhibiraju ciklooksigenazu i tako smanjuju simptome upale.

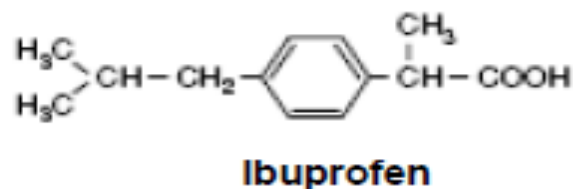
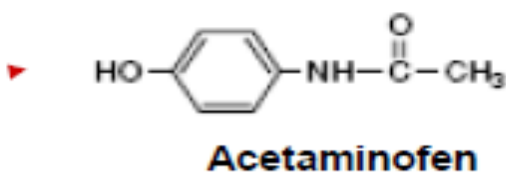

Delovanje aspirina i drugih nesteroidnih antiinflamatornih lekova

Aspirin ireverzibilno inhibira ciklooksigenazu acetilacijom enzima.

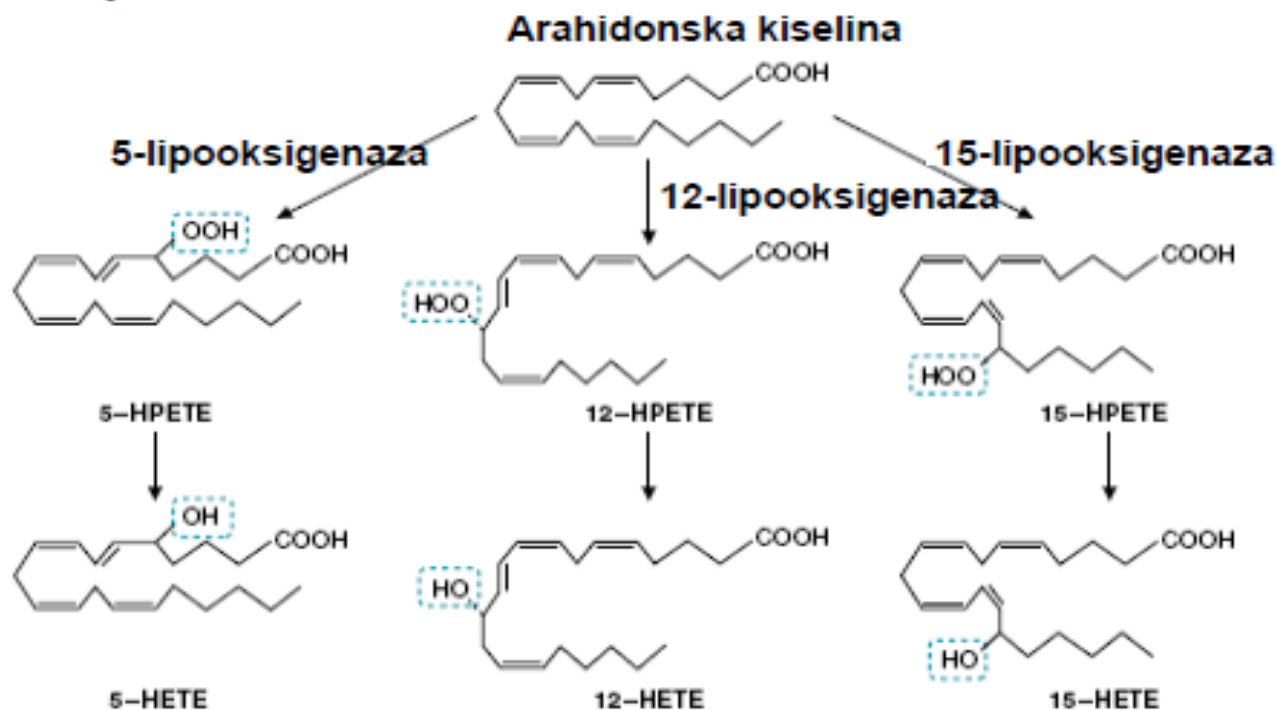
Drugi nesteroidni antiinflamatorni lekovi (**acetaminofen, ibuprofen**) deluju kao reverzibilni inhibitori ciklooksigenaze

LIPOOKSIGENAZNI PUT

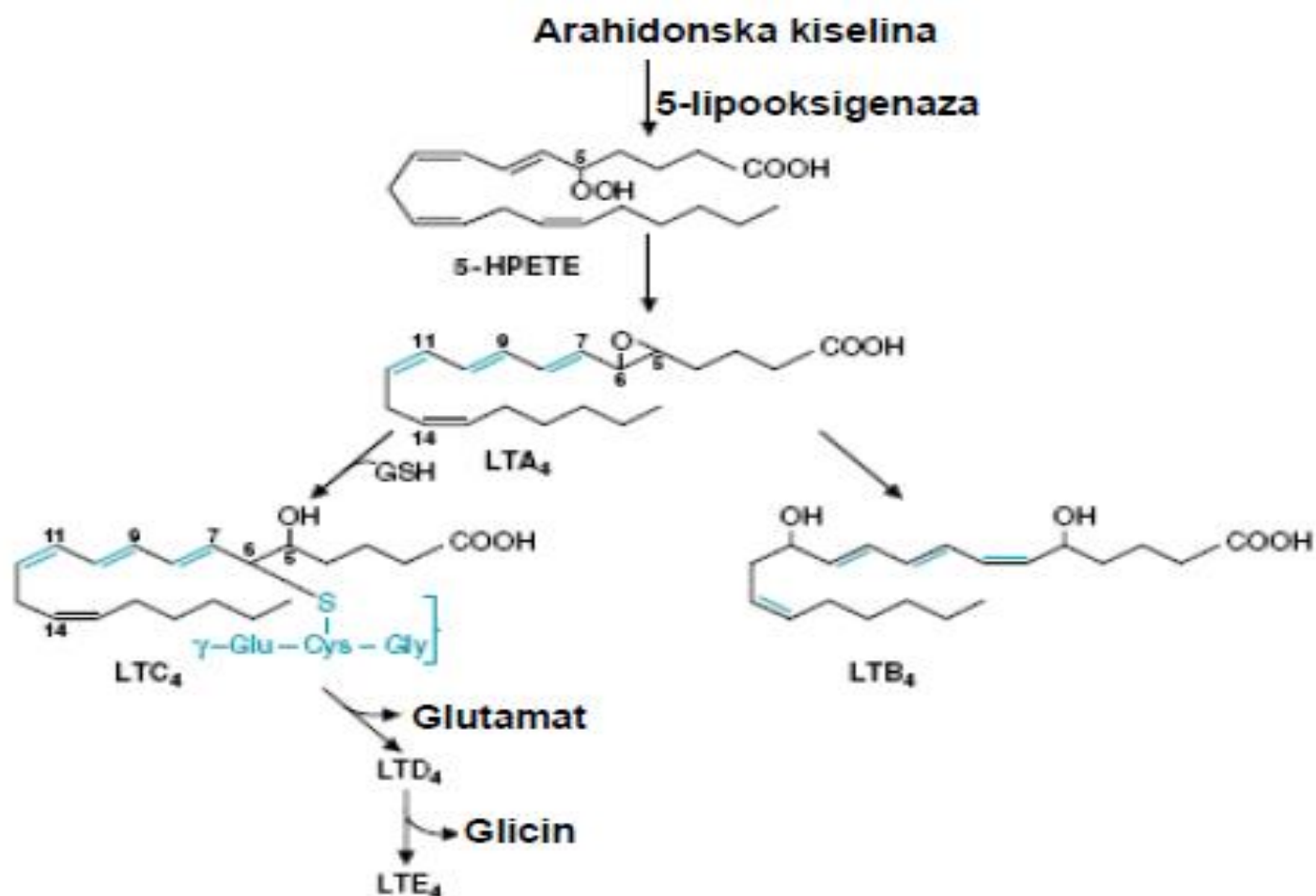
Aktivnost lipooksigenaza u nastanku HPETE i HETE

Lipooksigenaze dodaju hidroperoksi grupu na poziciju 5, 12 ili 15 uz rearanžiranje dvogubih veza.

HPETE su nestabilni i brzo se redukuju u stabilnije HETE ili se prevode u leukotrijene i lipoksine

Natanak leukotriena i njihovih glutation derivata

Nastanak lipoksina

Arahidonska kiselina

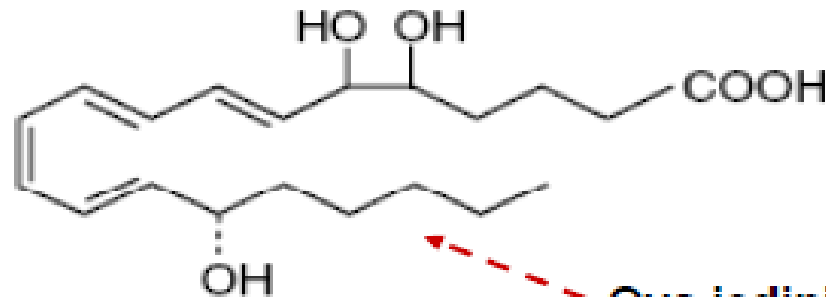
Lipoksini nastaju aktivnošću 15-lipooksigenase i 5-lipooksigenase na arahidonsku kiselinu.

15-lipooksigenaza

5-lipooksigenaza

Redukcije

U seriji redukcija ovako nastalih hidroperoksi grupa nastaju trihidroksilni derivati arahidonske kiseline-lipoksini.

Ova jedinjenja imaju 3 OH grupe

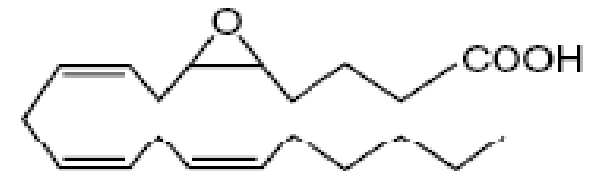
Lipoksini indukuju hemotaksu i stimulišu produkciju superoksidnog anjona u leukocitima.

Lipoksin A4 (LXA4)

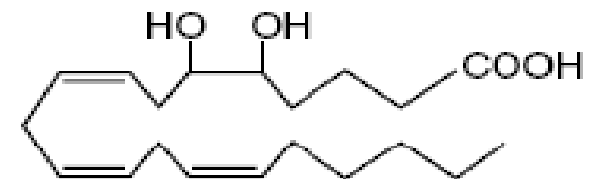
Jedinjenja koja nastaju iz arahidonske kiseline aktivnošću Citohroma P450

Treći mehanizam **oksigenacije arahidonske kiseline uključuje citohrom P450**. Aktivnost monooksigenaze ovog mikrozomalnog **sistema dovodi do sinteze epoksida, HETE i diHETE**.

Biološka aktivnost ovih jedinjenja obuhvata aktivnost na očni, vaskularni, endokrini i bubrežni sistem. Neki od efekata nastaju kao rezultat inhibicije Na/K ATP-aze. Fiziološka uloga ovih jedinjenja još uvek nije u potpunosti okarakterisana i definisana.

**Epoksid
(5,6- EET)**

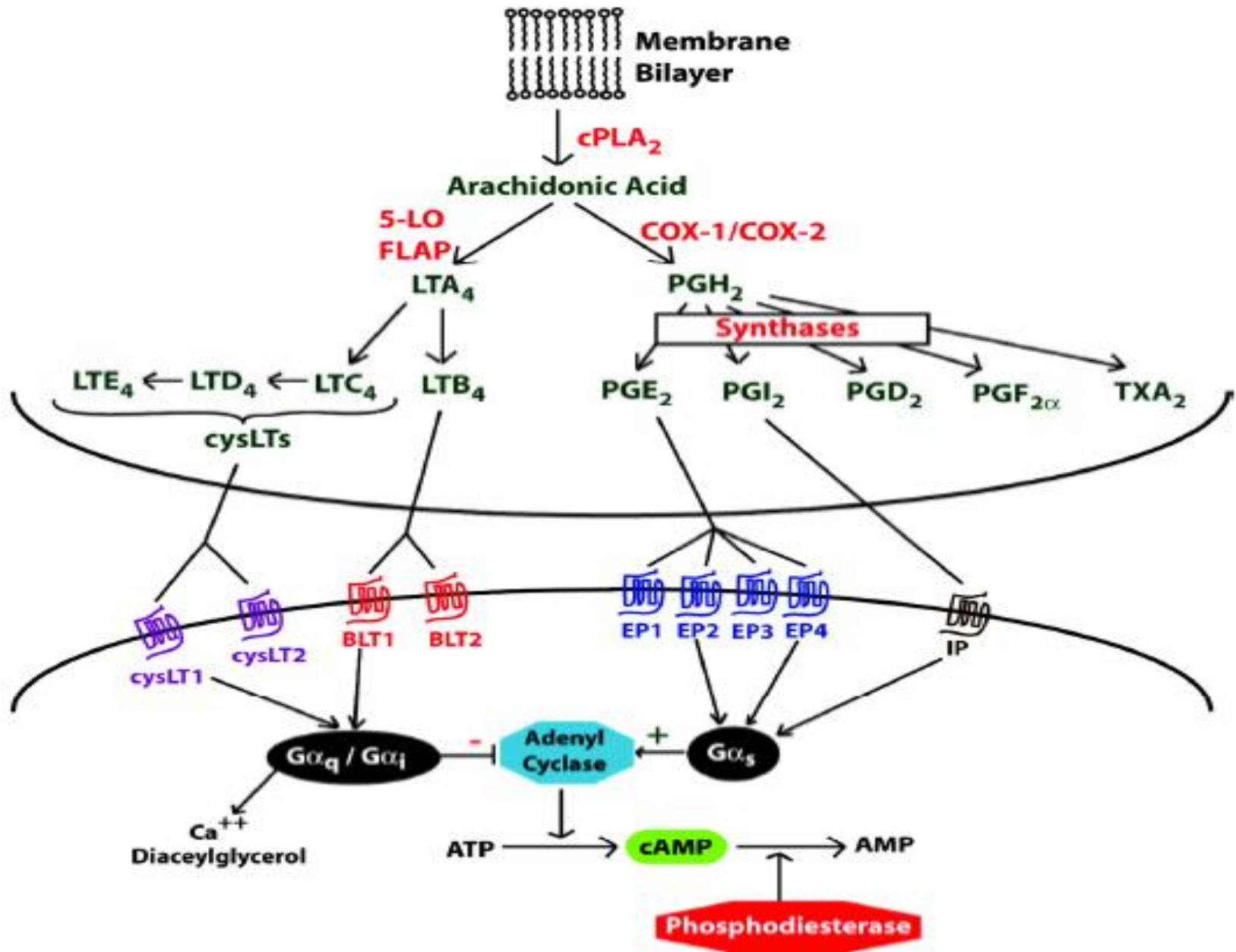
**Dihidroksid
(5,6- di HETE)**

EFEKTI EIKOSANOIDA

Svoje efekte eikosanoidi ostvaruju vezivanjem za receptor na plazma membrani:

- **PGE, PGD i PGI₂** (prostaciklin)- sistem adenilat ciklaze i cAMP

- **PGF₂ α , tromboksan A₂ i leukotrieni**- porast koncentracije Ca⁺⁺ u citosolu ciljne ćelije

Hormoni koji utiču na apetit

Grelin je peptidni hormon (28 amino kiselina) koji se stvara u ćelijama sluzokože želuca. Deluje kao snažan stimulator apetita u kraćim vremenskim intervalima (između obroka).

Receptori za grelin se nalaze u hipofizi (gde ostvaruju dejstvo na oslobađanje hormona rasta) i Nc. arcuatus-u hipotalamusa (uticaj na apetit) kao i u srčanom mišiću i masnom tkivu. Ovi membranski receptori su vezani sa G proteinom.

Najveći pik lučenja grelina se javlja neposredno pred uzimanje obroka, a zatim sledi oštar pad odmah nakon uzimanja obroka.

Hormoni koji utiču na apetit

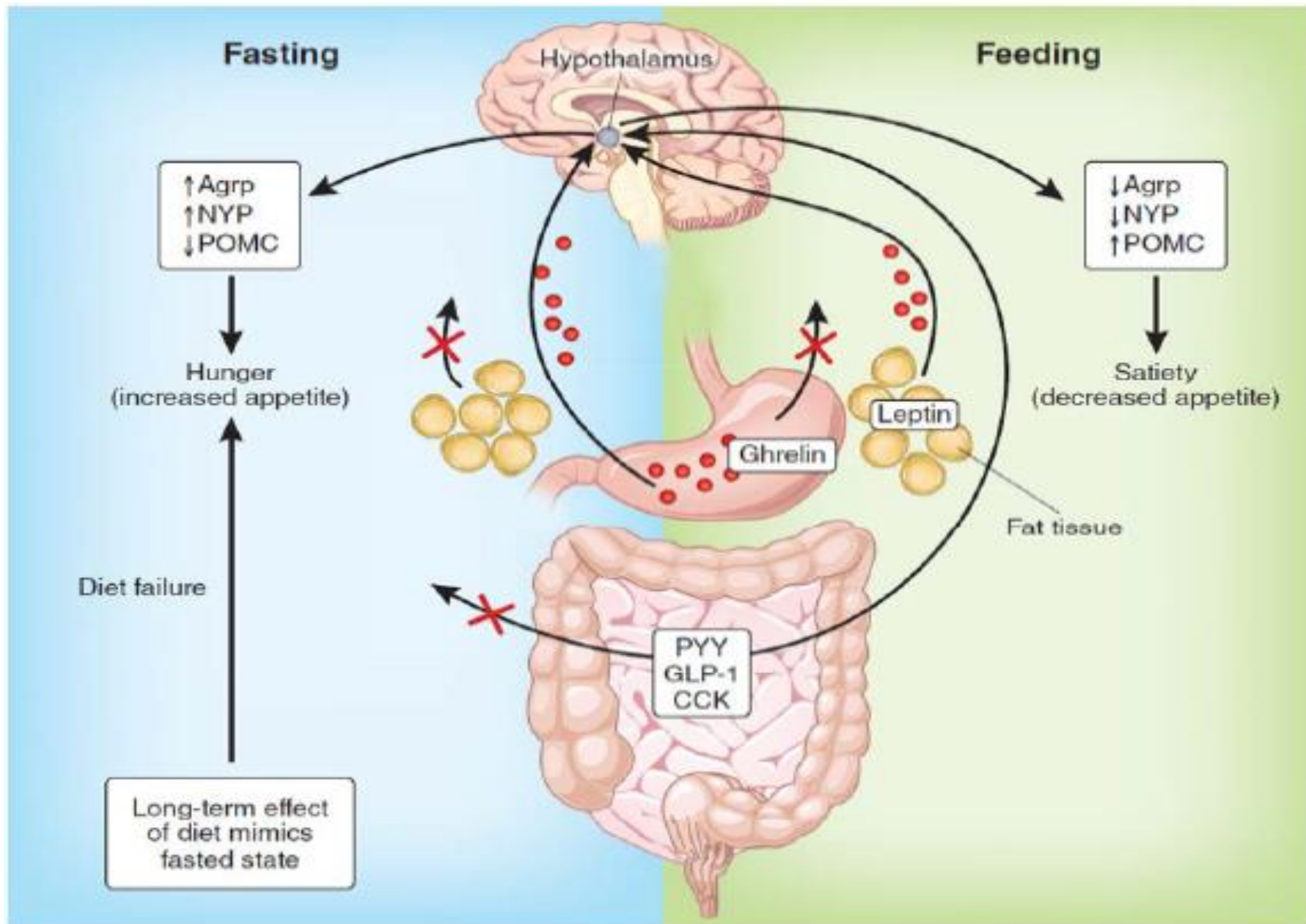
Leptin je protein (167 amino kiselina) koji se stvara u adipocitima i putem krvi dolazi do mozga gde, pre svega, deluje na receptore Nc. Arcuatus-a hipotalamusa i utiče na smanjenje apetita. Takođe deluje stimulatивно na simpatički nervni sistem, povećava krvni pritisak, puls i termogenezu tako što prekida spregu respiracije i fosforilacije u mitohondrijama adipocita.

Postoji 6 tipova membranskih receptora za leptin. U jedrima hipotalamu sa je prisutna izoforma koja prenosi signal preko Jak-Stat i MAPK signalnih puteva.

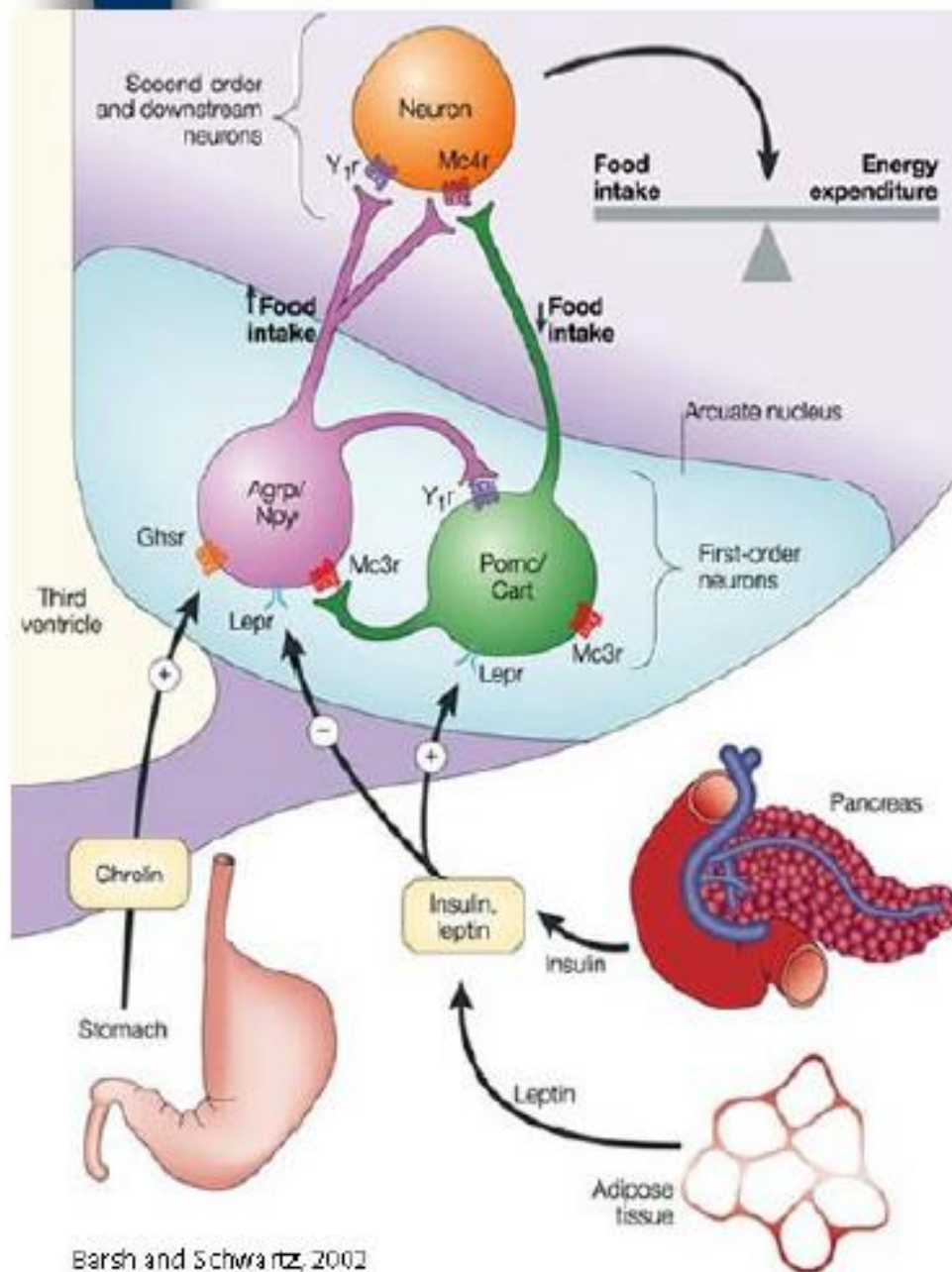
Hormoni koji utiču na apetit

PYY (34 amino kiseline) je hormon koji se luči od strane endokrinih ćelija sluzokože tankog i debelog creva, kao odgovor na ulazak hrane iz želuca. Nivo PYY u krvi raste posle obroka i ostaje povišen tokom nekoliko sati. Putem cirkulacije, PYY dospeva do Nc. Arcuatus-a hipotalamusa gde deluje na oreksigeničke neurone (neuroni koji stimulišu apetit) inhibira oslobađanje neuropeptida Y (NPY) i smanjuje osećaj gladi.

Neuroni Nc. Arcuatus

Oreksigenički- stimulišu apetit stvaranjem i oslobađanjem NPY

Anoreksigenički- suprimiraju apetit. Proizvode α -MSH iz POMC.

Leptin i insulin iz masnog tkiva i pankreasa deluju na anoreksigene neurone i smanjuju apetit a delovanjem na oreksigene neurone inhibiraju oslobađanje NPY čime takođe redukuju apetit.

Grelin stimuliše apetit aktivirajući ćelije koje ekspimiraju NPY;

Svaki stimulus koji aktivira oreksigene ćelije inaktivira anoreksigene i obrnuto.